

vasile gherasim

se naște dumnezeu

recuperare de spiritualitate bucovineană
n e p u b l i c a t ă

Vasile Gherasim

La 10 februarie a. c. (1943 – n. n.), s-au împlinit 10 ani de când Vasile Gherasim și-a luat, pentru totdeauna, rămas bun de la pușinii și sincerii săi prieteni, care-l păstrează încă statornic și cald într-un colț al inimii lor. S-a stins în plină maturitate, la numai **40** de ani împliniți de vârstă. Deși nu s-a scurs, de atunci, decât o decadă, totuși uitarea stăruie să se așeze peste numele lui.

Vasile Gherasim a apărut pe orizontul literelor bucovinene la un moment foarte neprielnic și la o răscruce critică a împrejurărilor. El intră în câmpul scrisului bucovinean la **1918**, când spiritele de aici și de pretutindeni erau preocupate de politică și de alte îndeletniciri mai practice, și dispare după **1930**, când își face zgomotos apariția în literatura bucovineană prima generație de scriitori, ieșită din școala românească a acestei provincii. Vasile Gherasim și George Voievidca sunt cei dintâi poeți bucovineni apăruiți după Unire, ei sunt aceia care, la un moment dat, atunci când amuțise glasul de trubadur al vechii generații bucovinene și încă nu

începuse să cânte noua generație, sunt singurii poeți care constituie puntea tradiției dintre Bucovina austriacă (politiceste!) și Bucovina românească. Ei sunt aceia care trec steagul literar al acestei generații către generația nouă.

Anul 1918 este pragul care desparte distinct, în Bucovina, două epoci istorice, așa că Vasile Gherasim nu este acceptat nici de istoria de până în 1918 – pentru că nu scrisese nimic până atunci –, nici de istoria de după 1930, când el încetase să mai scrie. Astfel, Gherasim s-a stins în indiferența generală, iar antologiile literaturii bucovinene – cu excepția celei scoase de subsemnatul în 1939 – îl trec vinovat sub tăcere. Doar secția cernăuțeană a Ligii culturale, pe care a condus-o, în calitate de președinte, în ultimii nouă ani ai vieții, i-a înveșnicit, în parte, memoria, publicându-i, în 1934, cu pioasa strădanie a cuiva, care a ținut să rămână anonim, poeziile, în colecția „Iconar”.

Restul scrierilor sale literare, nuvele și schițe, pe lângă atâtea articole de filosofie, istorie literară etc., au rămas înmormântate prin cele reviste cernăuțene (Poporul, Gazeta poporului, Spectatorul, Școala, Voința școalei, Codrul Cosminului etc.) și numai incidental și foarte puține, și în câteva reviste, în afara granițelor Bucovinei.

Oricât de scurtă i-a fost viața, totuși bogată i-a fost activitatea. Trec peste activitatea lui de profesor secundar și de suplinitor al unei catedre universitare, care îi revenea de drept și care i-a fost statornic și meschin refuzată de invidia politică, trec peste activitatea lui de președinte al Ligii culturale din Cernăuți, de care perioadă se leagă ridicarea bustului lui Eminescu, în grădina „Arboroasa”, și mă opresc la activitatea lui publicistică.

Gherasim a scris mult, foarte mult: a scris articole și studii filosofice, în care caută să dibuiască spinoasa cale înspre o filosofie românească, el a scris studii pedagogice și articole de istorie literară. L-au preocupat diferite aspecte ale istoriei literare, l-a preocupat mai ales

fenomenul Eminescu. Dacă atâția alții și-au legat numele de Eminescu prin simple îngăimări stilistice, Gherasim l-a pătruns adânc, l-a înțeles și ni l-a tălmăcit. În două direcții ale studiilor eminesciene și-a câștigat merite deosebite: prin cercetări în satul Eminovicienilor din Bucovina, Gherasim a stabilit, odată pentru totdeauna, în ciuda atâtor teorii care de care mai extravagante, originea românească a lui Eminescu, și, al doilea, prin alte studii temeinice, ni-l prezintă pe Eminescu, împotriva atâtor teorii contrare, ca poet optimist, preocupat în largă măsură de toate problemele care agitau spiritele românești din acea vreme.

Pe lângă filosof, pedagog și istoric literar, Gherasim a fost și poet, poet în adevăratul înțeles al cuvântului. Cine l-a cunoscut și cine vede chipul lui Gherasim, nu poate să nu fie izbit de oarecare asemănare între el și Eminescu. Această apropiere nu este numai incidentală. Dacă, vorba Latinului, ne este permis de a compara lucrurile mari cu cele mici, între Gherasim și Eminescu nu este asemănarea numai de înfățișare, ci și în opera lor.

Găsim, în poezia lui Gherasim, aceeași dragoste de natură:

„Bătrâne codru-ți zic: rămâi cu bine,
Eu azi mă duc în lumi străine ție
Și frunza ta se face aurie –
Încet, încet și ție toamna-ți vine“
(*Rămâi cu bine*),

întâlnim aceeași dragoste pentru femeie, același suflet chinuit de suferința omenească, aceeași înclinare statornică înspre reflexivitate, deci, cum se spune curent, teme eminesciene, care, în genere, sunt tot atâta de bine teme ale poeziei de pretutindeni și de totdeauna, ceea ce nu înseamnă, însă, că Gherasim a fost unul din imitatorii

de duzină ai lui Eminescu, cum îi întâlnim în literatura noastră.

Această asemănare de teme se datorește soartei lor aproape identice, temperamentului lor comun și preocupărilor egale în viață. Ca și Eminescu, Gherasim a dus aceeași viață de zbucium, care se stinge la 40 de ani, ca și dânsul, poetul nostru a cântat aceleași motive de inspirație – natura și femeia – a fost frământat de aceleași probleme eminesciene.

„La ce-i făcută viața, moartea, dorul?“ (Vorbe, vorbe, vorbe), se întreabă și Gherasim, pentru a ajunge la aceeași concluzie: „Doar vis e viața ce-ntreține somnul neființei“ (Către Poezis...) și, mai ales, îi caracterizează pe amândoi aceeași fire înclinată spre meditație, spre reflexivitate.

Totuși, între Eminescu și Gherasim există o mare deosebire în ceea ce privește atitudinea lor față de viață: pe când Eminescu, atât de des și crunt dezamăgit de viață, îi arată tot disprețul, râvnind nirvanic „setea liniștii eterne“, Gherasim cântă viața, este, prin excelență, poetul elanului de viață, ca și Cerna.

Ce-i spune sufletul?

„Lubește-adânc viața nesfârșită,
Psalmodiază-i imn de bucurie!
Iară iubirea, din etern simțită,
O rugăciune de-nălțare fie!“

(*Vecernie*).

„Nu mor, chiar cruci la capul meu de pun“ (Vorbe, vorbe, vorbe), sfidează el, plin de soare, moartea. Un cărbune din soare căzu pe pământ și-l însuflețește: „Iar un cărbune arzător căzu / Și-n lutul meu“ (Devenire) și, de atunci, toată viața-i e plină de soare.

„În plânsul meu dintâi strigat-am soare
Și soare fost-a gândul meu dintâi.
Și soare am văzut în ochii tăi,
Spre el mă avântau gândiri ușoare“
(*Al vieții mele soare*).

Îmbătat de soare, se crede un titan: „Ne credem
zei, având pe Dumnezeu în noi“ (Stropul):

„Credeam că sunt menit a dezlega
Al veșniciei glas; credeam c-ascult
Cum florile-mi șoptesc, și tot mai mult
Parcă-mi vorbea zefiru-n limba sa.
Și picuri de-adevăr cădeau din stele,
Și soare, lună se topeau în minte-mi:
Un zeu eram, căci totul eram Eu...“
(*Sunt om*).

Și, totuși, constată că nu e decât un simplu om:

„Vârtej de patimi, doruri de puteri
Titanice și de blestem, de vreri,
De farmece ce mintea n-a cuprins...“
(*Iadul*).

Iată-l pe Gherasim, așa cum ne apare din poezia sa,
mai mult gândire, decât simțire.

Și eroii nuvelilor sale, destul de numeroase, sunt
mai degrabă niște romantici cerebrali, niște ființe eterice,
în genul „Sărmanului Dionis“, decât oameni de acțiune.

Atât pictorul Niță Mândrea, din nuvela „Înspre
soare“, cât și profesorul Vereanu, din „Emaus“, părintele
Iov, din „Orfanul“, ca și Moș Anghel, din „Turnul din
Soroceni“, sunt oameni singurateci, care trăiesc și se
zbuциumă pentru ființele lor dragi și, atunci când ele

dispar, se mistuie și ei nostalgic pe calea întunericului. Sunt ființe care, departe de zgomotul lumii din jur, își plăsmuiesc o lume a lor, țesută din singurătate, liniște, pasiune pentru artă și adâncă credință în cel Atotputernic.

Nu știu dacă nu trebuie să vedem în aceste ființe pe însuși Gherasim: retras de lărmuiala lumii, pasionat pentru artă, adânc cucernic, trăindu-și intens lumea plăsmuită interior, care, atunci când și-a văzut zdrobit idealul vieții, s-a retras în lumea cealaltă, unde continuă să trăiască fericit ca și eroul din „Emaus“.

Constantin LOGHIN

(*Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943,
pp. 49-53)

Vasile Gherasim

(Note biografice¹)

S-a născut în 26 noiembrie 1892, în satul Marginea (jud. Rădăuți), ca fiu de cântăreț de biserică. A făcut liceul în Suceava și universitatea în Viena (1915-1918) și Cernăuți (1919). Mai întâi, s-a apucat de filologia clasică, dar, îndemnat de profesorii săi, Stohr și Reininger, și influențat de lectura lui Dostojevski, Ibsen, Strindberg ș. a., s-a dedicat filosofiei.

A fost bibliotecar la Biblioteca Universității din Cernăuți (1919-1921), profesor la Școala Normală (1921-1922), profesor la Liceul de Stat nr. 4 din Cernăuți (de la

¹ Biografia sumară, de la începutul broșurii omagiale

1922, până la moarte) și profesor suplinitor de filosofia istoriei (de la 1927) la universitatea cernăuțeană.

A murit în 10 Februarie 1933.

Pe lângă activitatea sa publicistică, a dezvoltat și o vastă activitate culturală, în cadrele Ligii culturale, secția Cernăuți, al cărei președinte a fost, din anul 1924, până la moarte. Sub președinția sa, această secție a ridicat frumosul bust al lui M. Eminescu în Cernăuți.

Muzei mele

Strunește-mi, muză, lira să mai cânt,
Pornește-n piept orcană de simțiri;
Trezește iar speranțe și-amăgiri
Și-mi reînvie iar zeiescu-avânt...

Puteri îmi da să-nfrunt nenorociri,
Așează pe iubire-mi nimbul sfânt,
Dă-i glas de clopot la al meu cuvânt,
În mări prefă-mi stropi mici de fericiri.

Dă-mi ne-nfricare de antic erou,
De văd în viață chinuri de infern,
Deschide-i minții mele cer și iad

Să știu cum sori s-aprind și mări cum scad,
Ori de se mișcă timpul în etern:
Pe strune vechi s-adie-un cântec nou!

Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1919, No. 80

Simțiri de primăvară

Era atâta lună
în lume astă seară ;
Și-n noi atâta farmec,
Simțiri de primăvară!

Era atâta lună:
Noi auzeam cum cresc
Și crapă micii muguri,
Cum toate se-nnoiesc.

Cu sete ne-mpăcată
Sorbeam în noi din plin
Viața fermecată
De-atâta cer senin.

Și-n ochii tăi albaștri
Eu sufletu-mi zării –
Pe-al tău simții, iubito,
Că-n ochii mei îl ții.

De ce atât de iute
Trec florile de Mai,
De ce ți-i dat în lume
Numai atât să stai?

Poporul, Cernăuți, 1923, Nr. 55

Gândirea

Afară-n picuri ploaia cade-ntruna
Și vântu-și plânge jalea zdrobitoare;

Se-nvârt alene ore după ore:
Stropi mici din veșnicie, câte una...

Iar gându-n înălțimi tot vrea să zboare,
Să-și ia în zborul său nebun cununa
De lauri sau de spini. Lui e totuna:
S-a stinge-așa sau va luci mai tare!

Și Icar s-a suit în zări senine,
Natura astfel vrând s-o biruiască,
Dar s-a zdrobit trufia sa în sine.

Mereu afară ploaia cade-n picuri.
Vei îndrăzni gândire omenească
Ca Icar zborul tot după nimicuri?

Glasul Bucovinei, 1919, No. 81

Te-ai dus

Și florile sunt triste
Ce tu-n pahar le-ai pus
Pe masa mea, iubito,
Atuncea când te-ai dus.

Le mângâi cu privirea
Și zilnic le stropesc;
E în zadar, doar zilnic
Văd cum se veștejesc.

Și florile acestea
De dor se vor usca...
Și, poate, niciodată

Nu te vor mai vedea.

Poporul, 1923, No. 35

Odată și acum

Odată, când îmi străluceai
Pe cerul azuriu al dimineții,
Te admiram, Luceafăr sfânt,
Te admiram din ce în ce mai mult,
Cu cât credeam că ești mai sus, că ești învăluit
În vălul Nepătrunsului zeiesc și mare
De care, parcă, mă temeam...

Si vremea a venit
Ca să pătrund cu mintea mea
Tot mai adânc în taina ta,
Luceafăr blând, și să dezbat
Misterul ce, pe vremuri, am crezut că te îmbracă...
Dar, nici o clipă, mintea mea n-a încetat
Să te admire.
Ființa mea
Se simte-nemurită cu lutul ce e-n tine
Și cu puterea ceea ce te mână
Pe căi pe care nimeni, poate, nu se duce...

Și-acum – de când am început să te-nțeleg
Și să-ți pătrund în suflet –
Te pot iubi.
Și te iubesc mai mult, de când o știu
Că nu mai ai nimic
Din Nepătrunsul
De care-odată mă temeam,

Luceafăr blând al vieții mele.
Și totuși parc-aș vrea să știu mai mult,
Din ce în ce mai mult,
Ce e ascuns în al tău suflet.
Sunt clipe-n care-aș vrea să știu mai mult,
Și să iubesc mai mult –
Să pot iubi cum nimeni n-a iubit
Sub înstelată boltă – pe pământ...

Poporul, 1921, No. 17

Primăvara

Zvâcneau de zile-n trupul său puteri,
Titanice puteri ce îl mânau pe micul firicel
De iarbă tot în sus, în sus...
Și capul îl durea de când se tot lovea
De piedica ce i-o punea
În mersul său, în sus, pământul.

Și-a răzbătut... Era o noapte rece
De Martie – cu neguri grele ca de beznă –
Și bietul firicel ar fi dorit să se întoarcă
De unde a pornit;
Îl străbăteau fiori de groază
Știindu-se atât de singur într-o lume
Străină, rea,
Ce l-a ademenit să vie-n ea
Din lumea-n care-a petrecut în nesimțire...

A doua zi, pe cer lucea un soare blând
Și micul firicel
Văzu în jurul său pe alți tovarăși.

O, ce minune! Lumea îi păru frumoasă,
Viața, un izvor de farmec.
Un frate mai bătrân îi tălmăcea,
În graiul său ce-nseamnă asta, ici, și ceea colo.

Așa trecură zile, săptămâni
Și îi plăcea să zburde, – el spunea
Că viața numai astfel are preț:
Se-mpotriva chiar vântului
Ce fluiera în bezna nopții;
Râdea de ploi și de zăpadă,
Știind că iară o să vie soarele
Cu raze calde și o să-l sărute,
O să-l dezmierde pe el, copilul...

Mă tem că într-o bună zi
Voi merge ca să-l văd cât e de mare
Și nu l-oi mai găsi.
Mă tem...
Și-n locul unde el a fost, va fi la anul altul. ..

Poporul, 1921, No. 21

Lăcrimioarele

Al vostru plâns e nevinovăție,
Durerea vi-i aromă-mbătătoare;
Sunteți simbolul jalei, lăcrimioare,
Și veți rămâne-ntreaga veșnicie.

Dar să-mi vorbiți, să-mi spuneți ce vă doare,
Să-mi povestiți ce blestem, ce urgie v-a urmărit,
Încredeți-vă mie

Nenorocita dragoste de floare!

„Suspine de fecioară ne-ntrupară
Și din albaștri ochi am fost vărsate;
E mult de-atunci, de când întruna plângem
Și în parfum durerea ne-o răsfrângem...

Și vrei să știi ce dor ne mai străbate?
E dorul mare de lumină clară...

Glasul Bucovinei, 1919, No. 126

Iadul

Adesea simt în mine-un foc nestins:
Vârtej de patimi, doruri, de puteri
Titanice și de blestem, de vreri,
De farmece, ce mintea n-a cuprins...

Izvor de suferințe, de dureri,
Ești poate setea zeului învins:
O sete de himere – foc aprins
Să mistui gânduri și simțiri și vreri?

Doar Lucifer cu mintea sa a vrut
Lumina s-o răpească și să fie
El singur diavol, înger, Dumnezeu...

Același demon e și-n pieptul meu...
Și-adeseori îmi picură și mie
În suflet al său dor nepriceput...

Unde?

În orice dimineață,
O pasăre-mi cânta
Un cântec de iubire,
Și inima-mi sălta.

Mă uit afară-ntruna
S-o văd, dar nu-i, s-a dus
Și capăt bucuriei
Și dragostei a pus.

Oh, unde-o să te aflu
Și liniștea mea – unde?
Zburat-ați amândouă
În depărtări, dar unde?

Stânca

Stropi de stropi cădeau pe-un vechi granit
Care se credea etern în timp;
Soarele-i lucea din naltul său zenit
Stâncii din Olimp...

Ne-nterupt picat-a picuri, picuri,
Apa pe înalta piatră rece
Ce-n sumeț ecou a râs de-așa nimicuri:
„Eu rămân, iar stropul mic se trece!”.

Stropul mic dar s-a săpat în stâncă:
S-a cutremurat Olimpul și de spaimă
Jupiter fugit-a, Venus, Amor și încă
Astăzi fug a toate știutorii,
Neștiind ce taină
Poate detrona chiar zeii...

Parcă simt în pieptul meu o stâncă
Neclintită-n viscolul nevoii;
Stropii mici de griji n-o mănâncă?

Schimbări

Așa cum toate-au fost, de-acuma n-or mai fi;
Pe altul dară tu ca mâine vei iubi,

Căci frunzele ce cad, la anul, se-nnoiesc
Și numai amintiri în suflet stăruiesc.

Nu clipele mă dor, ce-au fost și au zburat,
Comete ce-au lucit pe cerul înstelat,
Mă doare doar știind că toate sunt așa...
Și cine-al vieții rost să-l schimbe-ar încerca?

Poporul, 1926, No. 81

Sunt om

Fugit-am de al vieții zgomot surd,
Fugit-am când vârteju-i mă chema;
M-am smuls din brațe-i când vedeam că vrea
Vrăjit să râd, să hohotesc, să zburd.

Credeam că sunt menit a dezlega
Al veșniciei glas; credeam c-ascult
Cum florile-mi șoptesc și tot mai mult
Parcă-mi vorbea zefiru-n limba sa.

Și picuri de-adevăr cădeau din stele,
Și soare, lună se topeau în minte-mi:
Un zeu eram, căci totul eram Eu...

Sunt astăzi om și-așa voi fi mereu:
Deschisă-i cartea vieții dinainte-mi
Și-n ea citesc istoria vieții mele...

(1921)

Ochii tăi

În cale mi-au ieșit doi ochi albaștri
Și-atât de trist și dulce m-au privit
Că sufletu-mi în taină nesfârșită
Cuprins de dor în sine i-a sorbit.

Azi, orice vreau și orice simt c-aș face,
În toate-i vraja ochilor albaștri;
Și-n mine e lumina fermecată
Ce o primim de la eternii aștri.

Dar ochii cei albaștri nu-i mai văd,
Le simt numai văpaia lor nestinsă;
Și mii de ani pe lume de-aș trăi,
Ființa mea de ea va fi cuprinsă.

Gazeta Poporului, 1926, No. 47

Fără liman

Ca o cupolă nesfârșită de biserică
Se-ntinde cerul cel albastru
Deasupra orizontului gigantic.
E toamnă.

Un nour mic și alb și străveziu
Plutește fără țintă prin văzduh,
E parcă o corabie pe-o mare fără fund și fără
marginii,
Vântrelele-s lăsate-n jos

Și cârma-i ruptă.
Corabia
Se pierde în adâncuri,
O-nghite Nesfârșitul.

O, câte doruri n-au fost ca norul acela
Corabia, în care a plutit ființa mea
Pe-o mare de vise ne-mplinite.

E toamnă
Și cerul e albastru și senin;
Și toate parcă au un dor gigantic, ne-nțeles:
Și norii și cocoarele și funigeii...

Odată, după mii de ani,
Va fi, ca astăzi, toamnă!

Un strănepot
Se va uita și el la nori și la albastrul cer
Și va visa ca mine.
Voi mai trăi atunci o clipă-n el,
Adăpostindu-mă din nou
Pe-un val al mării fără de liman
A veșniciei.

Poporul, 1922, No. 28

Învie, suflete!

Văzut-am într-o zi
Cum soarele clipea de după o perdea de nor;
Și raza ce din ochii lui veni

Era atât de blândă și atâta dor

Trezea

În sufletul ce-l atingea!

Din ziua ceea simt

Că-n mine se petrece o minune:

Îmi pare Nesfârșitul că-i prea strâmt,

Neputincios cuvântul pentru-a spune

Ce-n adâncimea minții se scufundă;

În oceanul bătuit doar ce-i o undă?

Și încolțesc în mine gânduri

Ce parcă niciodată pân-acum nu le-am

gândit,

Simțiri nepotolite ce-n viața mea nu le-am

simțit;

Și rătăcesc prin locuri unde pân-acuma n-am

pășit.

Străini îmi par cocorii, care vin în cârduri.

E primăvară,

Și toate se-nnoiesc și toate-nvie:

Și mugurii pe crengi și iarba de sub glie...

E primăvară.

Prin lume trece Dumnezeu

Și toate se cutremură când cuvântează glasul

său:

„E primăvară!

Să-nvie morții, căci e primăvară!”

Învie, suflete al meu, că doar e primăvară!

Poporul, 1923, No. 44

Se naște Dumnezeu

Albastru-i cerul și-nghețat
Și stele strălucesc pe el ca niște ochi de lup
în noapte.

E-atâta liniște în lume
Că-mi vine-a crede că acum se naște
Dumnezeu.

Și-i ger
Și stelele lucesc...

O clipă zboară după alta:
Tic, tac, tic, tac...
Din veșnicie se desfac
Și iarăși se scufundă-n veșnicie,
De unde niciodată n-or să vie.
Și stele se desprind din goluri nesfârșite
Și cad în adâncimi nebănuite.
... Tic, tac, tic, tac...

Mi-aduc aminte:
Sufletu-mi trăia când s-a născut Hristos;
Era și-atuncea noapte: eu stăteam
Ca și acuma și priveam
La cerul nesfârșit și rece ca de gheață.
Simțeam că-n adâncimea sufletului meu
Străbate Dumnezeu.

Și s-a născut atunci Hristos.
În lume-atâta liniște era
Că se-auzea când vremea-și număra
Clipele: tic, tac

Tic, tac...

Poporul, 1923, No. 33)
Revista Bucovinei, nr. 2/1943, p. 54

Adesea-n ochii tăi mă uit

Adesea-n ochii tăi mă uit
Și ca din cărți îți pot citi
În suflet, draga mea, ce e,
Ce-a fost în el și ce va fi.

Adesea-n ochii tăi mă uit
Și tot citesc și răscitesc,
Și printre slove vreau un rost
Vieții mele să gădesc.

Dar ochii tăi s-atât de-adânci
Și sufletul ți-i nesfârșit;
Îmi stai aproape, dar te văd
Plutind dincolo de zenit.

Și-apoi mă mir, cum s-a putut
Din veșniciei să ne-ntâlnim
În lumea noastră numai noi
Cum s-a putut să viețuim?

Cultura poporului, Cluj, 1923

Albina și eu

Azi dimineață-am găsit o albină-n borcanul
de miere.
Vai de sărmana și cât de fără de rost s-a
căznit.
Și dacă nu o scoteam, ea murea chiar în seva
plăcută:
Ceasuri întregi s-a tot șters pân-a putut iar
zbura.

Astfel și eu am căzut ca albina-n nectarul
iubirii,
Mult n-a lipsit și era moartea să-mi aflu în
el.
Cine mi-o poate dar spune eu sufletul cât
curățî-voi
Și de-oi putea să mai zbor cum am zburat
până acum.

Poporul, 1926, No. 81

Mărturisiri

Tăcere și singurătate:
Cât vezi cu ochii-n jur sunt dealuri numai
Și stânci...
Iar arborii
Întind la cerul cel albastru și înalt
Cu pietate brațele spre rugăciune.

Pe un colț de stâncă pripurie stau
Ca un sihastru și ascult:
Îmi pare că din altă lume,

De peste cercul
Din care vii noi niciodată nu ieșim,
Pătrund până la mine
Glasuri tainice:
Mă cheamă-n jos,
Să mă cobor în lume;
Și să aduc din înălțimea mea
Puteri răpite de la zeii mari
Și să le seamăn
În inimi ce așteaptă

Poporul, 1923, No. 36

Înalții zei

Atâtea taine mi-au împărtășit
Și au aprins
În pieptul meu chiar focul,
Nestinsul foc,
Ce nici în al lor suflet nepătruns
De minte omenească nu arde niciodată.

Poporul, 1923, No. 36

Îndoiala

Mi-au dat să gust
Din farmecul visării dulci,
Pe care-odată au sădit-o-n firea
Lui Avei, visătorul legendar.
Tot ei mi-au pus în creier

Scânteia jarului gândirii...

Un lucru însă nu mi-au dat, în vitregia lor:
Puterea de a face,
Puterea stârnită de-o voință uriașă;
Chiar de i-aș spune muntelui să se ridice,
El s-o facă;
Și mării furtunoase să se liniștească,
Și ea s-o facă;
Și să împac, oricând aș vrea,
Popoare răzvrătite...

Ei nu mi-au dat puterea
Să sfărâm lumi și să le fac apoi mai bune:
Lumi
În care să nu fie
Nici suferințe, nici dureri,
Nici răutate și nici întunec,
Ci numai soare și lumină, și blândețe...

Tăcere și singurătate

Cât vezi în jur sânt dealuri numai
Și stânci...
Și arborii
Întind la cerul albastru și înalt
Cu pietate brațele spre rugăciune...

Poporul, 1923, No. 36)

Stropul

Pe-un fir de iarbă
Stătea, într-o dimineață, un strop de rouă.
Era atâta soare
Și-atât senin deasupra lui
Și-n el, atât senin și-atâta soare!

El se gândea la ce-a văzut
În drumul său etern;
Și-o bucurie fără seamăn îl cuprinse:

„În mine s-oglindește
Nesfârșitul cu spuza cea de stele
Ce numai eu le pot vedea
Pe toate dintr-o singură ochire;
Și timpul, marele maestru vrăjitor,
Prin mine trece, măsurându-și veșnicia
Cu clipele
Care una câte una
Din întunec se ridică
Și-n întunec ne-nțeles, necunoscut de

nimeni

Se scufundă.
Eu numai
Trăiesc din veșniciei,
Plutind pe raze de lumină prin văzduhuri,
Și scoborându-mă, din când în când,
Pe steaua care-mi place mie.

Am vrut să vin și pe acest pământ,
Era atunci tânăr
Și toate erau tinere pe dânsul...
Și poate, când voi vrea, odată,
Să mă adăpostesc în drumul meu pe dânsul,
Nu voi găsi nici flori, nici iarbă,

Nici râuri și nici mări pe el;
Va fi, atunci, un trist mormânt
În care vor zăcea-ngropate toate.
De-atâtea ori putusem ca să văd
Cum se aprind și cum se sting
Și sori și stele în Tării
Și cum se nasc, cum mor
Ființe vii
Și chiar și zei atotputernici...

Dar simt că-mi vine iarăși timpul
Să mă avânt spre Nesfârșitul cel albastru,
Purtat de raze de lumină...
Rămâi cu bine, loc de adăpost,
Rămâi cu bine, fir de iarbă,
Pe care – răcorindu-te pe tine – m-am
odihnit
Puține clipe...

Un strop e și gândirea noastră,
Un strop
În care toate s-oglesc:
Și Veșnicia, și Nesfârșitul, și Nepătrunsul.
Ea e în noi
Și noi vedem atunci prin ea;
Ne credem zei, având pe Dumnezeu în noi.

Poporul, 1923, Nr. 55

Septembrie

Prin văi și peste dealuri și câmpii

Trecut-a astă noapte un vânt tomnatic;
Și nu știu ce-a făcut acel lunatic,
Că astăzi pomii toți îs arămii.

Ba chiar, umblând prin luncă, auzii
Șoptind mai trist izvorul singuratic;
Iară pe mal, un iepure sălbatic
Jelea la moartea unei păpădii...

Și sufletu-mi e parcă azi mai greu,
Și-n adâncimea lui se pierd simțiri
Ce ieri zburau ușoare și zglobii.

... Fii, însă, vesel, suflete al meu,
Și urcă-le spre culmi de fericiri –
Doar vara ta nu-i gata, nu o știi?

Poporul, 1924, Nr. 58

E vară

E vară
Și soarele-și înfîșeaze razele-i fierbinți
În vinele ce sunt țesute-n corpul meu.
Și-n ele stropi de sânge clocotesc,
Și-n mine simt puteri cum se ivesc,
Cum vreri nebune iar întineresc
În pieptul meu.

E vară
Și ochii tăi, iubita mea, lucesc mistuitori;
Sunt sori și ei pe cerul fără nori

Al unei lumi în zori.
Din Nesfârșit
Același soare care e-n Zenit
În sufletele noastre dogorește
Și patimi clocotinde-n noi trezește,
Acum e vară ;
Dar oare vara noastră cât mai dăinuiește?

Cultura poporului, Cluj 1924

Într-un amurg

Pe drumuri de pustiuri înnorate
Pleca o caravană de cocoare
Spre alte zări senine, unde-i soare,
Zefirul unde-adie pe-nserate.

Voi fericite pasări călătoare,
Nu vă-ntristează frunze leșinate!
Nici la mormântul florilor uscate
Voi nu bociți în zile fără soare!...

În juru-mi trist era ca-n țintirim,
Când le urmam cu sufletul cernit
De-un straniu gând ce-ntr-însul a-ncolțit:

„Viața omului e dibuire,
N-aflăm lumină-n ea, nici fericire;
Doar peste cercu-i strâmt de le târâm!

Cultura poporului, 1924

Sfârșit de toamnă

Sub fereastra mea, în stradă,
Zace toamna sugrumată,
Palidă, plăpândă, goală –
Groaza-n față-i încrestată.

Auzit-am doar în beznă
Plâns și țipăt, luptă, șoapte;
Unii spun că hoțul fost-a
Crivățul de miazănoapte.

Cerul o-nveli pe moartă
Cu un giulgiu de zăpadă:
Ca să nu se înspăimânte
Vreun copil, de-ar fi s-o vadă...

Spectator, 1928, No. 4

Tresăriri de primăvară

Mii de glasuri intonează
Imnul vieții, toate saltă
Când încet și lin vibrează
Zarea-naltă.

Pârâuașul lin șoptește,
Tresăltând în a sa cale:
– Eu aduc din munți viață
Jos, în vale...

Știi tu, om stingher, că cerul
Din nălțimi nemărginite
Taine-mi spune, ce de nime-s
Auzite?...

Eu, lungit, visez aieva
Și mă pierd, mă uit pe mine;
Simt c-o parte-s din natură,
Și mi-i bine.

Vântu-mi încâlcește părul
Și zglobiu fruntea-mi atinge;
Un sărut îmi dă șiretul,
Doru-mi stinge.

Și cum stau lungit și cuget,
Simt pe frunte mâini ușoare
Și mă cheamă glasul unei
Dulci fecioare.

Și mă cheamă glasul vieții
Care toate-n jur le-nvie:
Primăverii-i zic poezii
Bucurie.

Viena, 5.05.1917
Gazeta Poporului, Nr. 4, 1925

Pastelul muncii

Un mare furnicar r câmpul vara
Și-al rodului belșug toți îl slăvesc;

Adâncul rost al vieții îl gădesc,
Trudind cu toți din zori și până seara.

Și cu sudoarea feței ei stropesc
Ai grâului mănunchi în snopi, secara.
Un furnicar îți pare toată țara:
Muncind voioși, cu toții se-nfrățesc.

Fii salutat, țărane ars de soare,
Te simți unit cu glia și ți-i frate
Chiar bulgărele ud de-a ta sudoare.

Pământurile-acestea apărate
Au fost și-or fi de tine; și răzoare
Numai de plugul tău vor fi arate...

August 1925
Gazeta Poporului, Nr. 24, 1925

Imnul arcașilor

Sus țineți steagul, bravilor arcași,
Primit de la străbuni pentru urmași;
E steagul înfrățirii și-al iubirii,
Al luminării steag, al întăririi
Și-al mântuirii.

Să fâlfâie al păcii falnic steag,
Și steagul vitejiei scump și drag;
Avut-au și dușmanii steagul lor,
Rămas-a dar al nostru tricolor
Biruitor.

Fiți voi urmașii lui Ștefan cel Mare
Și ai lui Mircea cel Bătrân și Tare
Și-ai Bravului Mihai ce ne-a unit
Și moartea pentru noi a suferit,
Că ne-a-nfrățit.

Păstrați a noastră fire, grai și lege
Și-l ocrotiți pe-acel ce le-nțelege;
În cartea vremii-i scris cu slove mari
Că fi-vom printre-acele neamuri rari
Ce-s pururi tari.

Apostoli fiți ai vremilor ce vin,
Mândria neamului și-al lui destin;
Să sune-al vostru glas ca o chemare
La muncă între largile hotare,
Din munți, la mare.

Gazeta Poporului, Nr. 23, 1925

Eu și voi

Flori albastre, flori de câmp,
Voi, prietene iubite,
Cât de vesele erați,
Ieri, pe lanuri înverzite.

Azi, pe masa mea, sunteți
Palide într-un pahar...
Triste flori, să vă gândiți
La trecut e în zadar.

Mâine doar uscate-ți fi
Și-aruncate-apoi afară.
Cine oare s-ar opri
La durerea-vă amară?

Voi, prietene iubite,
Când mă uit așa la voi,
Parcă sunt bătrân și-mi sună
Vremea ceasului de-apoi...

Gazeta poporului, 1925, No. 28

Durerile mele

Durerile mele sunt stânci de granit
Și-ale mele simțiri sunt ape adânci;
De mult pătimașul meu dor le-a unit
Și-n tainice ape umbritu-s-au stânci.

Gândirile mele-s ca nourii grei
Ce-aleargă pe cer negăsind adăpost;
Și toată iubirea cu soarele ei
Nu poate-nvia fericire ce-au fost.

Sunt stânci de granit ale mele dureri
Și cine din piept le-ar putea dărâma?
Și-n ape adânci pierdutu-s-au vreri,
Dar sufletul pace putea-va afla ?

Gazeta poporului, 1925, No. 28

Al vieții mele soare

În plânsul meu dintâi strigat-am soare
Și soare fost-a gândul meu dintâi.
Și soare am văzut în ochii tăi,
Spre el mă avântau gândiri ușoare.

Și soare caut pe-ale vieții căi,
Când suferința lumii-ntregi mă doare.
Mi-i dor de dânsul când jelesc cocoare,
În seri de toamnă peste-ntinse văi.

Și toate-n lume soare glăsuiesc.
Pământu-ntreg de dânsul e-nsetat,
De el visează ale mării valuri.

Sub razele-i de foc și eu plutesc:
Și-n barca strâmtă-a vieții sunt purtat,
Iubito, pe o mare fără maluri....

Calendarul Poporului, Cernăuți, 1926

Rămâi, codrule, cu bine

Te-am iubit fără-ncetare,
Codru verde, codru mare!
Te-am iubit, mereu iubit,
Codru pururi înverzit!

Lin cântatu-mi-au izvoare

Despre dragostea ce doare;
Păsări sus mi-au ciripit
Când iubit-am fericit.

Rămâi, codrule, cu bine,
Căci îndată ziua-mi vine
Să mă tot despart de tine
Și să merg în târguri pline

De nevoi. Și-a mea durere
Fi-va fără mângâiere.
Iară tu departe-i fi
Și de doru-mi nu vei ști

Și uita-mă-vor pe mine
Ale tale vânturi line;
Și-i uita că te-am iubit,
Codrule fără sfârșit....

Gazeta poporului, 1925, No. 25

Trandafirii

Îmi înfloreau odată în pieptu-mi trandafiri,
De-atâta primăvară tot sufletu-mi cânta,
Era-n a mea ființă o lină adiere,
De-arome-mbătătoare tot eul meu vibra.

Veniră dară vânturi, furtuni se descărcară,
Și roșele petale zburau prin aer sus:
Erau petale smulse din pieptul meu și nu știu
Spre care țărâm al lumii sărmane s-au dus.

Veni apoi și toamna cu brumele-i de gheață,
Cu frunze ruginite, cu albiu funigei;
Și-n pieptul meu ea puse melancolia tristă
Și dor fără de margini îmi puse-n ochii mei.

Iar azi, când neguri dese îmi ceruiesc ființa,
Când vânturi, solii iernii, prin lume
pribegesc,
În pieptu-mi trandafirii și frunzele pierdut-
au,
Și ghimpii ce rămas-au tot sufletu-mi rănesc.

Calendarul Poporului, 1926

Vântul și dorul

Vânt pe lume-n veci pribeag,
Scump îmi ești și îmi ești drag;
Vânt ce vii de-așa departe,
Îmi ești rudă, îmi ești frate.

Ia și dorul meu cu tine
Și-l du-n depărtări străine,
Și-l du peste jări și mări
În pustii și-aprinse zări,

Peste munți și peste dealuri
Și prăpăstioase maluri.
Iar în drum de-ți osteni,
Amândoi veți poposi,

Și-ți zbura apoi mai tare
Peste Dunăre și mare;
Și-ți zbura, zbura mereu,
Frate vânt și dorul meu!

Gazeta poporului, 1925, No. 25

Simfonie rimată

Allegro:

Acorduri de sunete în joc se cuprind
Și focuri de patimi pe coarde s-aprind,
Par murmurul tainic de ape adânci,
Par trăsnete care rup arbori și stânci.

E greu să fii rece, când simți că puteri
Titanice mintea-ți răpesc și când vrei
Ce tu nu le ai te pătrund, te vrăjesc:
Pe coarde adie un suflu zeiesc.

Adagio:

Cum în viață vezi c-a ta credință
A fost adesea umbră și căință,
Simți cum îți roade-n piept, că ai ales
Vieții tale-un crez neînțeleș,

Așa jelesc acorduri disperate,
Și – ca pe mare valuri depărtate –
Le-auzi șoptind, le vezi crescând, și-n spume
Că se frământă fără rost în lume.

Rondo:

Cum joacă, copiii
Jertfesc bucurii
Care n-au suferit,
De-aud ciripit

De păsări – așa
Încep a suna
Zeiești armonii
Sub mâini străvezii.

În mine-i lumină,
Scânteie divină...
Și viața îmi pare
Mai sfântă, mai mare...

Finale:

O liră-i sufletu-mi și strune vii
Vibrează-n întristări și bucurii,
N-a înțeles, dar, nimeni așa bine,
Iubito, rostul lor înalt, ca tine.

O, câte coarde-n suflet mi-au sunat,
Când le-ai atins, în ode am cântat.
Măiastro, tu din viață ai făcut
Ce eu am vrut să fac, dar n-am putut.

Poporul, 1926, No. 74
15.02.1919

Mai

La colț de stradă-un liliac visează
Un vis primăvărat de iubire;
Și crengile-i șoptesc de fericire,
Iar între frunze pasări fredonează.

Dar sufletu-mi de-o lungă amorțire
Încătușat în piept mai dormitează,
Deasupra-i întunericul planează
Și-n el e iarnă grea și viscolire.

Visează-un liliac la colț de stradă
Și de iubire-arama-i îmi șoptește
Și-ar vrea și doruri moarte să-nvieze.

Lăsați iubirea-mi în mormânt să șadă,
Căci lângă ea și doru-mi s-odihnește.
Lăsați numai durerea să vegheze.

Poporul, 1926, No. 80

Fericire și durere

Adesea-i fericirea izvor de grea durere;
Și sunt dureri și chinuri ce fericire nasc.
Și-adeseori îți vine a crede că, în clipa
Când soarele lucește, mari încercări te pasc.

Le-am cunoscut pe toate, în viața-mi schimbătoare,
Credeam că pot prezice ce vremuri vor veni;
Le-am cunoscut pe toate, dar nu-mi venea a crede
Că, fără să-mi dau seama, putea-voi suferi.

Știu azi că fericirea-i izvor de grea durere,
Iubirea naște chinuri, și ele, suferințe;
N-aș mai putea, dar, spune că le cunosc pe toate,
Căci n-am nici gânduri astăzi, nici doruri, nici dorințe.

Poporul, 1926, No. 80

Povestea ce nu pot s-o ascult

Stau ferecat pe patul suferinței
Și mă gândesc la clipe ce-au trecut,
La clipe-naripate de iubire,
Ce în neantul vremii s-au pierdut.

Și-atât de mult îmi pare că-i de-atunci
Că mintea nu le mai găsește-acum;
Ca fumu-n zări pierdută-i fericirea
Și amintirea ei e toată scrum.

Din ochii tăi aș vrea acum, iubito,
Să-mi amintesc ce-a fost de mult, de mult:
Mi-i frică, dar, că ei vor vrea să-mi spună
Povestea ce nu pot ca s-o ascult.

Poporul, 1926, No. 81

Rămâi cu bine

Bătrâne codru-ți zic: rămâi cu bine,
Eu azi mă duc în lumi streine ție
Și frunza fa se face aurie,
Încet, încet și ție toamna-ți vine.

Pe-aice pașii mei n-or să mai vie,
N-o să mai văd cleștar de ape line,
Nu voi visa în nopțile senine,
Când stele se desprind din veșnicie.

Mi-ai fost prieten în a mea durere,
Tovarăș bun mi-ai fost în fericire,
Și norii grijilor mi-ai alungat.

În daruri veșnice, tu ești bogat
Și nesfârșită este-a ta iubire,
Și urmele mi-s toate efemere.

Poporul, 1926, No. 81

Vorbe, vorbe, vorbe

Se-ntinde a-nserării-nfiorare
În neguri învelită; frunze rânduri
S-aștern pe jos.
Și dureros
Te-apasă-un dor; și-n creier gânduri
Diforme se zdrobesc fără-ncetare.

Și toate par a întreba de tine:
„La ce-s făcute viața, moartea, dorul?”
Dar ce răspuns
Crezi că-i de-ajuns?
Sau poate omul să străbată norul
Ce-i învelește zărilor senine?

Când te-ai simțit purtat de-aripi ușoare
Spre înălțimi, atunci credeai
Un zeu că ești,
Și că plutești
Spre alte lumi și tot mai sus voiai
Și nu vedeai nimica decât soare.

Ce-s oamenii ce nu știu să se avânte?
„Ca orbii pipăiesc numai prin noapte!”
Te-ai bucurat,
Pân-ai aflat
Că ești și tu un om și toate, toate
Câte-ai dorit, sunt doruri fără minte.

Și cu încetul te-ai convins că viața
E-o luptă cu dureri și doruri seci.
Precum pe mare
Fără-ncetare

Cresc valuri, fierb zdrobindu-se din veci
Fără-a se nimici; cu timpul fața

De june-ncrezător devine pală:
„Câtând, dar, fericirea unde-o aflu?”
Și te-ndoiești,
Chiar de trăiești:
„O viață de dureri e-al morții suflu.
Ea ne-amăgește-ntruna și ne-nșeală”.

Când vezi cum cade frunza tristă, rece,
Te-ntrebi: ce urmează, viața de-i sfârșită?
Și-ai vrea să fii
Printre cei vii.
Eternități, vrei, viață fericită.
Vrei ca izvoru-i veșnic să nu sece.

Dar vai, tu simți că-aice, pe pământ,
De ai trăi cât stânca de granit,
Cât ape curg,
Și în amurg
Zefirul lin adie în șoptit,
N-ajungi să-ți împlinești măiestru-ți gând,

Dar simți așa, de-odat', un dor nebun,
Când vezi că-i pe sfârșite viața ta:
În veci de-a fi,
Chiar de-ar veni
Grozava moarte-n față a-ți sufla:
„Nu mor, chiar cruci la capul meu de pun!”.

De n-ai crezut, o viață, în nimic
Decât în tine: în zei acuma crezi.
Și astfel mori
Fără flori.
Și ce urmează-apoi tu nu mai vezi
Și nici n-auzi apoi ce alții zic,

Și nici nu simți cum viscolul se zbate
Pe-al tău mormânt, cum plânge, râde, joacă,
Iar unii zic
Că ești nimic,
Iar alții că viața-n veci nu seacă...
Dar, fără înțeles, sunt vorbe toate, toate.

Poporul, 1926, nr. 82

Devenire

Căzu din soare-un bulgăre de foc
Spre recele pământ; din el țâșni
Lumină și căldură. Și-ncolți
Viață roditoare pe-acel loc.

Și începu în cercuri a roti
Lumina ei. Părea un tainic joc
Ce Prometeu îl iscodi: mijloc
Dibaci o lume-ntreagă de-a-nnoi.

Iar un cărbune arzător căzu
Și-n lutul meu; din flacăra aprinsă
Se plăzmuiră doruri și dureri,

Titanice simțiri, gândiri și vveri
Și-a-nchipuirii taină necuprinsă
Din focul veșnic sufletu-mi născu.

Spectatorul, Cernăuți, 1927, No. 1

Mi-aduc aminte

Mi-aduc aminte cum stăteam la malul mării;
Cu ochii-nchiși eu măsurăm albastrul zării
Și valuri după valuri de-argint veneau
Și-n mine, unul după altul, se frângeau.

Știam că ele vin la mine de departe:
De unde cerul de pământuri se desparte,
Și-aduc din veci pe creasta lor și nor și soare,
Și-a stelelor surori luciri mistuitoare.

Mi-aduc aminte cum stăteam la malul mării
Și-n mine se frângea dogoarea înserării.
O, valuri de argint, în voi e Dumnezeu;
El cântă-n voi și voi în El cântați mereu.

Se oglindesc în voi pământ și ceruri, toate,
În voi e visul meu și gândul ce socoate,
Și de vă cânt pe voi, voi doar cântați în mine,
Cântați-mi deci mereu din harpe cristaline!...

Spectator, 1928. No. 2

Mare

Mare,

Ești iar departe; în zare
Îți bănuiesc furtuna, clocotul și spuma...
În vis numai te văd, te simt, te-aud acuma
Și iar doresc
Să te privesc
Aproape, lângă mine să te am
Și iar să chiui, cum atunci chiuiam
De bucurie și iubire,
De neînchipuită fericire.
Să cânt cu tine cântecul puterii,
Să simt în mine
Crescând
Și clocotind,
Spumând
În inimă, în creier și în vine
Puterea uriașă-a re-nvierii...

Eram copilul răsfățat al tău:
Mă cuprindeai cum își cuprinde mama fiul său,
Mă sărutai – adânc și pățimaș mă sărutai.
La pieptul uriaș, tu mă strângeai,
Cu glasul de sirenă îmi cântai;
Astfel din mine sclav supus făceai...
Și mă lăsam ademenit
Spre zărilor albastre, fumurii – spre Infinit.
Ah, zărilor acelea de opal
Mă cheamă azi și veșnic m-or chema
Și marea-n veci va spumega:
Furtuna îi va frânge val de val.

Din depărtare-ți aud a ta chemare,
Mare!

Spectator, 1927, nr. 2
Revista Bucovinei, nr. 2/2943, p. 55

Eu

În liniștea ce pare a veni
Din lumi abia visate,
Pașii mei îmi par căderi
De pietre în abisul Nesfârșitului.

Și mii de ochi mă văd
Și infinite mii de seri
M-ting cu focul lor
Din golurile-albastre ale lumii.

Sunt singur,

Singur eu cu mine:
Eu începutul,
Eu sfârșitul
Unei lumi pe care eu o am creat
Și Eu o port în mine
Ca pe-o comoară a mea.

Eu singur într-o lume fără margini:
Eu sunt în toate
Și toate sunt în mine.

Mergeam cu pași înceți, șovăitori
Prin noaptea plină de lumina lunii
Și ziduri albe, cât vedeam cu ochii,
Se întindeau la marginea unei prăpăstii.
Și mă gândeam:

Acestea-s case pentru oameni,
Case multe,
Case mici,
În care se sfâșie suflete,
Dar cine știe, cine bănuiește
Această sfâșiere fără capăt ?

Așa visam:
Și de-odată mă văzui urmat
De un al doilea Eu,
Singur Eu,
Și totuși parcă mă însoțea
Cu pași înceți, șovăitori, al doilea Eu,
Pe marginea abisului visării

Și îl vedeam lipit de mine,
Lipit de zidurile albe.
Și fără glas, îl întrebai
Pe-acest tovarăș al nocturnei mele rătăcirii:
De unde vii și încotro te duci
De-a lungul zidurilor albe ale tăcerii...

În noaptea cea plină de mistere,
Eu am trăit eterna, marea taină:
C-atuncea când ne credem Dumnezei,
Ne-ncredințăm că suntem umbre numai
Și, ca și-acestea,
Ne strecurăm, pe lângă zidul nepătruns al vieții,
Spre marele Necunoscut:
Și, ca și-acestea,
Dispărem fără urmă...

Dorul de viață

Dorul meu e-atât de mare
Că-ar aprinde lumea toată.
Dorul meu e-atât de aprig!
Stinge cine o să-l poată?

Dorul meu e, o simt bine,
O cascadă uriașă
Ce din stânci se prăbușește,
Fii în luntrea mea luntrașă!

Dorul meu e o putere
Ce trezește la viață
Tot ce-a stat în adormire
Ca-ntr-o nepătrunsă ceață.

Dorul meu, cine-i stă-n cale
Aruncat va fi-n prăpastii,
Dorul meu e ca țintașul
Ce lovește doar din praștii.

Dorul meu, se-asmăună
Numai cu un singur dor.
Știi cu care? Numai unu-i
Dorul nostru-amânduror.

Dorul meu e deci și dorul
Ce îl simți și tu, iubito;
Și-i de-atunci când noi în suflet
Fericirea am simțit-o...

Dorule, fii pururi mândru,
Tânăr și zburdalnic fii!
Te alint și te cresc mare
Pentru zile de urgii...

Junimea Literară, 1931, No. 9-12

Sonet

Icoana ta, iubito, aș vrea s-o port la mine;
Aș vrea să fiu de dânsa în veci nedespărțit:
Icoana-ți dăruiește-mi ca semn că m-ai iubit
Și neînfrânt eu fi-voi în grindina ce vine.

În ceasuri când aş crede că toţi m-au părăsit
Şi-ncătuşată-n mine durerea eu aş tine,
Iubitul chip să fie ce chinul să-mi aline,
Şi aş primi tărie în lupta ce-am pornit.

Icoana ta, iubito, să-mi fie mângâiere,
Credinţă şi nădejde, iubire, armonie
Şi neînfricoşare şi sufletului soare.

Gândindu-te la clipe în veci nepieritoare
Ce pentru noi, în parte, nicicând n-aveau să vie,
Dă-i sufletului rece căldură şi putere!...

Spectator, 1927, No. 7

Iarnă

Afară fulgi uşori aştern pământul.
Şi jos, şi-n ceruri e atâta pace!
Nu bate pulsul, inima îmi tace
Şi-n piept îmi este ferecat cuvântul.

Gândirea mea, de-atâtea ori dibace,
Stă parcă-n loc, cum stă în lume vântul,
Îmi pare frânt în inimă avântul:
De ce-i pământ, fiinţa-mi se desface.

Un fulg e sufletu-mi şi zboară-ntruna,
Fără răgaz, pe-aripa veşniciei,
Azi, sloi de gheaţă, mâne, strop de rouă.

Dorinţa lui e însă pururi vie:
De-a fi curat şi-n clipele urgiei,
Cristal în care-s soarele şi luna.

Junimea literară, Cernăuţi, 1923, No. 7-12
Din ciclul: *Anotimpurile*

Către Poezis

Tu mi-ai ieşit în cale
Şi eu te aşteptam demult, demult să vii
Şi să-mi apari în visul vieţii mele –
Doar vis e viaţa ce-nterupe somnul nefiinţei.

Te aşteptam
Să mi te-arăţi eterică, frumoasă, luminoasă;

Și ai venit, Poezis,
Și mi-ai atins cu jarul gurii tale
Înfierbântata-mi frunte
De gânduri și-așteptări;

Cu degetele mâinii tale netezit-ai părul meu –
Părea că lin adie pe coardele unei antice lire...
Poezis, zână tu, învăluită în văluri de mister,
Ființă nepătrunsă de nici o minte-a unui muritor,

Tu, în extaz,
Șoptitu-mi-ai a zeilor vestire;
Și flacăra suflării fale,
Când buzele cu sărutări le-acopereai,
Pătrunsu-mi-a adânc în suflet
Și, astfel, începui să cânt.

Și de-atunci eu cânt mereu
Dorul sufletului meu;
Și de-atunci eu cânt adesea
Tot aleanul ne-nțeleș
Ce în inimă-mi l-ai pus
Și îl port de când te-ai dus...

Și tot cânt a mea iubire
Și nespusa-i fericire;
Și iubirea am s-o cânt
Cât trăi-voi pe pământ;
Cât va arde al ei jar,
M-oi gândi la al ei dar.

Și m-oi stinge tot cântând,
Lumea-n suflet cuprinzând:
Zările și mărire
Vor sorbi cântările...
Și-așa veșnic voi trăi
Și de tine voi doini...

Poporul, 1927, No. 89/90

Lacrimile tale

De când sorbii din ochii, adânci ca sumbre ghioluri,
Nevinovate lacrimi, fierbinți și-mbelșugate,
Se-mplură-n al meu suflet și ultimele goluri
Cu-ale iubirii noastre simțiri ne-nfricoșate.

Și-aș vrea să crească-ntruna prea blânda-ne iubire
Ca sufletele noastre cuprinde să nu poată;

Și-n ea să ne înece vrăjmașa ei gândire,
Și-ntr-însa să ne pierdem ființa noastră toată.

Oricât de mult mă mână la tine dorul meu,
Tot mai nebun, mai aprig să-l am eu mi-aș dori,
Iar focul ce-n adâncuri mă mistuie mereu
Incandescent, gigantic, ucigător de-ar fi!

Vreau infernale chinuri în mine ca să port,
Vreau clipa fericirii trăită-adevărat
Cu suferinți eterne s-o răsplătesc – doar mort
E cel ce niciodată din ele n-a gustat.

De când a tale lacrimi din ochi ți le-am sorbit
Mă simt, în fericire, de tine-atât de-aproape;
Dar știi că, împreună, așa a fost sortit,
Și-n suferințe, brazde, ființa-ne să-și sape.

Junimea Literară, 1931, No. 1-4

Pastel tomnatic

Vânturi reci, vă-ntoarceți iar acum,
Frunze moi, v-așterneți iar pe drum;
Nori, vă-nșiruiți mereu pe cer:
Noaptea sunt pline de mister.

Liniștea iar reveni, tiptil
Arătându-mi palidu-i profil.
Știe c-o iubesc atât de mult
Și vrăjit șoptirea i-o ascult.

Da, e toamnă și-n odaie-i frig;
De tristețe, parcă-aș vrea să strig...
Sst! Nu vezi că-n colț a adormit
Liniștea?... Ce mult a obosit!

Spectator, 1928, No. 8.

Fiorul veșniciei

Când te-am îmbrățișat întâia oară
Și ți-am sorbit suflarea într-a mea,
O pânză neguroasă s-așeza
Peste-nserarea ce trăgea să moară.

Și-atunci ființa mea și-a ta murea
Și de pământ se desprindea ușoară

Fantoma umbrelor... Atuncea, doară,
Din noi un singur „eu” se plăzmuia.

Sunt clipe pline de dumnezeire,
În care viața crește-n infinit
Și sufletul cuprinde cer și mare.

Poți tu să porți întreaga fericire
În tine singur? Încă n-ai simțit
În ea a veșniciei-nfiorare?

Poporul, 1927, No. 89/90

În ceață

Ceață-ntunecoasă-i pe pământ,
Nu se mișcă nici o creangă-n vânt;
Amândoi noi mergem dibuind,
Consumând tăcuți dureri și jind.

Cum suntem învăluți în noapte,
Transcendente par a noastre șoapte;
Brațele s-ating imaginar
Ori de câte ori în ceață-apar

Umbre transparente, ca și noi,
Într-un ceas ca cea de apoi...
Totuși, parc-aș vrea să fim mereu
Înveliți în ceață, tu și eu;
Numai noi lăuntric să simțim
Soarele de care ne-ncălzim.

Junimea literară, 1931, No. 1-4

Vreau

Din văgăuna sufletului meu
Țâșnesc întruna vâlvătai aprinse
Spre depărtări de minte necuprinse,
Spre cerul ce întreg al meu îl vreau.

Vreau focul cel răpit de Prometeu
Să ardă iar în zările întinse
Și în Olimp s-aprind iar torțe stinse
Și zeii să-i trezesc din somnul greu,

Vreau lumea iar să fie fericită
Cum a mai fost în timpuri legendare,

Când încă nu era din cer răpită

Scânteia gândurilor seci, bizare,
Vreau să trăiască-n suflet negândită
Idea pururea nemuritoare.

Junimea literară, 1931, No. 1-4

Vecernie

Preludiu:

Se pun troiene mari pe înserate,
Iar cerul cu pământul una sunt –
Auie clopote îndepărtate:
E timpul de vecernie-n curând.

Și vântul a-ncetat să mai gonească
În drumu-i fără țintă, fără rost:
Vrea parcă-o rugăciune să șoptească
La-al zidului himeric adăpost...

Eu către suflet:

Și tu, trudite suflet, cauți pace
Zadarnic pribegind prin spații goale,
În tine însuși cearcă-a te întoarce
Și vei afla tămăduiri de boale.

E ceas de rugăciune – ia aminte!
Iar Dumnezeu e-atât de blând și mare...
Simțind adânc, nu-ți trebuie cuvinte
Spre a găsi la dânsul ascultare.

În veșnicia care te străbate
Chiar suferința Golgothe-i nimic,
Și toate fericirile visate
Ce sunt în sufletul unui pitic?

Sufletul către mine:

Dar clipa cea cu-adevărat trăită
Nu-i mai presus de seaca veșnicie?
Vecernia, azi, oricât e de cernită,
Vestește doară sfânta Liturghie.

Iubește-adânc viața nesfârșită,
Psalmodiază imn de bucurie!
Iară iubirea, din etern simțită,

O rugăciune de-nălțare fie!

Junimea literară, nr. 1-6/1932, p. 70

Pastel de toamnă

... Și frunzele-s cu aur îmbelșugat vopsite,
Mătase funigiei țesut-au pe câmpii;
De-opal curat e cerul în zări nemărginite
Spre cari pribeagul suflet trimite nostalgii.

Și al blândeței farmec pe toate le pătrunde,
Și în privirea noastră-i un ce atât de rar:
E-un semn că-i toamnă poate și-n noi – ca orișunde,
Când inimile astăzi cu spaimă-n noi tresar?

La gerul iernii, totuși, nu mă gândesc acuma,
Când lumea este plină de-atâtea frumuseți;
Să cadă-n noapți cu lună oricât o vrea doar bruma!
Ce schimbă-aceasta oare în rostul mării vieți?

În noi doar pârguite cad roadele iubirii –
Sunt doruri cari, odată născute, nu mai mor.
Să credem, dar, iubito, în veșnicia firii,
Dar și în nemărginirea adâncului amor!

Junimea literară, nr. 1-6/1932. p. 15

Primăvară

Iar înflorit-au pomii prin grădini,
Roiesc din nou albinele sub soare.
Și-n taina nopții o privighetoare
A glăsuț prin tufele de-arini.

Te simți atât de-aproape de-orice floare
Că-ți vine să-mpletești cununi de spini,
Pe frunte să le pui ca să-ți alini
Nestinsă-a creierului tău dogoare.

Răsună-n cer și pe pământ chemarea
Spre-o nouă viață. Inimă, tresari
Zvâcnind de-un val de sânge-nfierbântat?

În lume Dumnezeu a înviat
Să se arate sufletelor mari.
Fii tare, dar, și-așteaptă-i înălțarea!

Purusha²

Privind odată-n ochii tăi
Stătui uimit și nu credeam:
În loc pe tine să te văd,
În ei pe mine mă vedeam.

Și stau de-atunci și mă gândesc
Ce ai făcut și cum ai dres
De sufletu-mi în ei l-ai pus
Și cum din ei eu nu mai ies ?

Dar, totuși. Pare că-nțeleg
Al tainei rost adânc și greu:
Noi sufletele le-am schimbat –
Îl port pe-al tău și tu, pe-al meu.

Junimea literară, 1931, No. 1-4

Ultima poezie³

Cortina cea de neguri în jos este lăsată,
Iar Timpul pune-n scenă o piesă cu mult fast.
Culisele se mută în plan adânc și vast
Căci în curând începe stagiunea anunțată.

Se spune că al dramei subiect e inedit,
Că regizorul maistru ar vrea să ne surprindă
Și-n mreaja artei sale pe toți să ne cuprindă,
Născând în noi iluzii că-n clipă-i Infinit.

Știm care-i rostul piesei, cunosc artiștii ei:
Sunt clipe chiar când jocul din scenă mă amuză;
Dar mintea orice parte activă o refuză
Și-n sine se retrage cu pași tiptili, atei . . .

Alte poeme

Sonet

De ce te-nvălui în singurătate

² În filosofia indică „Purusha” (= suflet) este vizibil ca „micul om” în pupila ochilor. (Nota autorului)

³ Scrisă spre sfârșitul lui Ianuarie 1933

Și-n ea îți sapi mormântul voioșiei,
Privirea-ți blândă în melancolie
De ce o-nmoi? Când doar în juru-ți toate

Dor de viață-ar trebui să-nvie...
Te uiți la frunze seci, ce-s presărate
Pe recele pământ și zici că-s moarte
Și-n ele viață n-are să mai vie?

Dar orice șoaptă-a vântului nu-ți spune
Că tot ce-n lume-i caută viață
Și dorul de a fi e tot mai mare?

Răspuns:

Viața-mi toată-o ține-o răsufare:
Așa durerea-mi, doru-mi mă învață
Doar ce mă poate-opri de a apune?

Revista Bucovinei, nr. 11/1942, p. 418

Metamorfoză

... Și pasărea măiastră zburat-a într-o seară
Spre locuri unde este mai multă primăvară...
Iar arborele-n urmă rămase părăsit
Și-n bezna cea opacă pustiu și desfrunzit...

Așteaptă solitarul aleasa iar să-i vie
Cu fâlfâiri de aripi – când vântul lin adie,
El vârful până-n nouri l-înălță trist și-ascultă:
Dar vreme ne-implinită se scurge tot mai multă.

Și dorul fără margini, de care-a fost nutrit,
Pe crengile-i uscate încet a-nmugurit,
Iar cântul de iubire ce ea-l va intona,
Când se va-ntoarce iarăși, în flori se va schimba”.

Junimea literară, nr. 1-6/1932, p. 80

Vasile Gherasim, la Viena

În rândurile ce le însemn aici, voi căuta să înfățișez câteva crâmpie din viața fratelui meu, Vasile Gherasim, și anume din vremea petrecerii lui la Viena, între anii 1915-1918.

Vasile Gherasim și-a luat bacalaureatul la liceul „Ștefan cel Mare” din Suceava, în iulie 1914, deci tocmai în preajma începerii războiului mondial. Fu nevoit, astfel, să rămână, până spre sfârșitul anului 1915, acasă, la părinți, fără posibilitatea să se înscrie la Universitate.

Dar dorul studiului îl copleșea. Și îl făcu să ia hotărârea irevocabilă de a pleca la Viena, ca să-și înceapă studiile universitare.

„Aici – adică la Viena, scrie Vasile Gherasim în însemnările sale, intitulată „*Petrecerea mea la Viena*” – m-am lovit, din prima zi, cu fruntea de zidul realității.

Am început, însă, energic lupta și, după mai multe decepții, mi-a succes să trăiesc singur, fără ajutorul nimănui”.

În primele zile, după sosirea lui la Viena, Vasile Gherasim face cunoștință cu studentul *Victor Cherestisin*. Gherasim își avea locuința, pe atunci, la Societatea „*România jună*”. Cherestisin veni să se înscrie în societate și, astfel, se cunoscură și se împrieteniră.

Cherestisin era student în semestrul V, la litere, iar Gherasim abia se înscrie în semestrul prim. Vasile Gherasim fu atras de firea liniștită și de cunoștințele vaste ale lui Cherestisin, deși, în fața celorlalți colegi, Cherestisin nu se bucura de simpatie.

„Dar tocmai această antipatie, declară Vasile Gherasim, mă împinse mai mult spre el”.

Iată asemănările și deosebiriile sufletești dintre ei doi, așa cum le-a fixat Gherasim, în însemnările sale: „Eu, trebuie să mărturisesc, eram într-un stadiu de nedescris. O melancolie mă apăsa mereu și tot ce auzeam și vedeam în jurul meu nu era decât jale. El, însă, era altă natură: un om care calcula bine și judeca mult, – de e ceva rău, el caută să afle și părți bune în el; un om care a citit foarte mult, așa pe Ibsen, Dostoiewski, Strindberg, – apoi filosofia modernă, în care sunt atâtea idei cosmopolite – cunoștea toate direcțiile socialiste: cercetase teatre, ascultase opere și concerte; pe scurt zis, era un om cu o cultură rară.

Eu, însă, aveam în mine predispoziția pentru toate aceste, dar încă nu avusem ocazia să o realizez: trăisem așa, numai din iluzii și cu doruri care încă nici unul nu se împlinise.

Nu e greu de înțeles, că îmi deveni cel mai bun amic; la el aflam mângâiere, când mă lovea soarta cu pumnul ei greu, la el aflam povețe pentru drumul pe care eu numai în fantezie mi-l așterneam înaintea mea, pe care, însă, el pășea deja. Și trebuie să spun că, din acea zi, a început acel proces de refacere în ființa mea, sub care am ajuns a fi un om cu totul altfel, față de cum eram.

L-am citit, chiar în vara următoare, pe întreg Ibsen și am început și cu Dostoiewski – acum îl citesc pe Strindberg”.

Vasile Gherasim, deci, sub influența lui Cherestisin, se adâncește în lectura scriitorilor amintiți, care îl pasionară, apoi, toată viața. Dovadă, sunt studiile lui de mai târziu.

Al doilea prieten de la Viena, care înrâuri sufletul lui Vasile Gherasim, înseninându-l, a fost colegul *Constanțiu-Radu Lucan*.

Redăm portretul lui sufletesc, schițat de Vasile Gherasim: „O ființă pururea veselă, cu fața senină, cu un zâmbet nestins pe buze – el e, așa-zicând, antipodul extrem al felului de a fi al meu.

De la început, am simțit o simpatie pentru el și ea nu a secat nici un minut. Îmi plăcea, în ore de melancolie, să-l am în apropierea mea, îmi plăcea să-i aud glumele sale. Cu un cuvânt, în el vedeam omul, care e, cel mai întâi, menit să trăiască, fiindcă în el se arată viața așa cum era ea, fără să fie învelită în negura îndoielilor și suspiciunilor.

În apropierea sa, mi se însenina gândirea”.

Dar Constanțiu-Radu Lucan, „tânărul cu inima curată, cu privirea sinceră și aproape copilărească”, n-a putut fi, prea lungă vreme, la un loc cu Vasile Gherasim, fiind înrolat la armată.

Un alt bun prieten i-a fost italianul *Artur Pellis*, care îl mângâia, după cum mărturisește Vasile Gherasim, cu sonate și simfonii, cântate la pian.

Mai târziu, în anul 1920, Vasile Gherasim, aflându-se, acum, la Cernăuți, scrie în carnetul său de însemnări: „Am de gând să încep, în curând, să schițez prietenia mea cu Artur Pellis, care e interesantă și plină de exemple adânci”.

Dacă a făcut acest lucru nu știu. Cred, însă, că Artur Pellis a fost acela care i-a trezit admirația pentru muzica lui Beethoven, Mozart și Tschaikowski.

Anii petrecuți de Vasile Gherasim la Viena au fost ani de intensă muncă intelectuală și de serioasă pregătire în domeniul literaturii și filosofiei.

„Am ajuns la convingerea, mărturisește dânsul, că numai în muncă voi afla fericirea și numai prin ea voi câștiga acea mulțumire sufletească, pe care nu o pot afla în alt mod”.

Iar altădată, face următoarea confesiune: „Să mă mulțumesc cu o viață așa-zisă animalică, în care să mă bucur că trăiesc, că nu duc lipsă materială, că am ce mânca și îmbrăca ca un aristocrat, ar fi pentru mine prea grozav; pentru mine, care nu pot trăi, o singură minută, fără să am vreo idee care să mă împresoare sau vreo luptă internă”.

Și, în această luptă internă, Vasile Gherasim scrie poezii și nuvele; face traduceri din poezii germani, se adâncește în studii filosofice.

Notez că o mare parte din poeziile sale, publicate mai târziu în revistele și ziarele din țară sau rămase în manuscris, au fost scrise la Viena.

În 20 septembrie 1917, începe nuvela „Suflete”, pe care o considera o mică autobiografie.

Scriind această nuvelă, Gherasim mărturisea, cu aleasă sinceritate: „Văd bine că numai pe acest teren îmi va fi dat să culeg speranță și tărie pentru viață și voi face-o...”.

Orest GHERASIM

(*Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943, pp. 56-58)

Din jurnalul intim al lui Vasile Gherasim

4/IX/1921

Și iarăși, când și când, am scris și câte ceva pentru a-mi ușura inima de greutatea care o apasă. Poezii și articole de critică artistică au apărut în foiletonul gazetei „Poporul”. Am căutat la marii cugetători ai neamului nostru și ai omenirii puncte asemuitoare, în viața și opera lor, cu stări sufletești ale mele și, interpretându-i pe aceia, am interpretat adâncul sufletului meu. Am putut, adesea, să văd că un scriitor e, totuși, mai fericit decât un om care n-are darul acesta, de a exprima ceea ce cugetă și simte (*Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943, p. 58).

Vasile Gherasim, omul

Daca te întâlnești, mai adesea, cu un om de seamă, nu te gândești că îi vei scrie, odată, necrologul. Nu-ți poate veni acest gând, îndeosebi când personagiul e mai tânăr decât tine. Și totuși, nu odată, trebuie să pui mâna pe condei, ca să scrii despre oameni încă tineri, care se retrag din viață, tăcuți, discreți, cu un zâmbet amar pe buze, așa cum a făcut și Vasile Gherasim.

Fugarul timp, ca o pasăre misterioasă, a bătut de câteva ori din aripi și 10 ani au trecut ca tot atâtea clipe. Atâta e de la moartea profesorului, poetului și filosofului Gherasim. Încerc să-mi adun amintirile.

Când și unde l-am văzut întâia oară? Prin 1917 sau 1918, ieșind din Capela Românească sau poate din Cafe Bellaria, locuri unde se întâlneau, în anii aceștia, românii din Viena, am dat de o studentă de la litere, vecină de sat cu mine, care vorbea cu el, lângă poarta de la intrarea Curtii Imperiale. Studenta, foarte vioaie, mi l-a prezentat, adăogând câteva epitețe măgulitoare despre talentul de scriitor al colegului ei de studii, mai în vârstă. Nu citisem încă nimic din încercările lui. El înnodă, cu voce domoală și cu zâmbet senin, o autoironie, care mi-a plăcut. Dovedea că e modest, că nu se supraestimează și... pentru oamenii modești am avut, totdeauna, o simpatie de neînvinș.

După plecarea studentei, ne-am mai plimbat, amândoi, vreun ceas, de-a lungul nesfârșitului Ring, care înconjură miezul orașului Viena. Nu mai pot reconstitui ce am vorbit atunci, dar, desigur, n-a lipsit cercetarea situației poporului român în războiul mondial, care nu se sfârșise, și dorul de Bucovina, în care încă nu ne puteam întoarce.

În curând, am dat de schițe în proză, publicate de el în singurul ziar românesc care apărea pentru Bucovina și, apoi, după Unire, de versuri tipărite în „Glasul Bucovinei”. În Cernăuți, am petrecut multe ceasuri împreună și aș putea spune, fără exagerare, că rar când am vorbit despre altceva decât despre literatură. Avea un gust ales, distingea clar valorile estetice și năzuia el însuși către realizări de artă superioară.

În viața particulară, era ordonat și muncitor, serios și tăcut, în adunări nu se îmbulzea la vorbă, vorbea numai când i se dădea un rol, și atunci o făcea în telul său, așezat, domol, clar și convingător. Era și nemulțumit și nerăbdător, câteodată, dar își ascundea dorințele intime și prefera să tacă, decât să se dea de gol.

Avea în sufletul său și o picătură de vanitate. Fiindu-i capul întrucâtva asemănător cu cel al lui Eminescu, își purta părul mai lung și ondulat, așa cum vedem pe una din fotografiile marelui poet și, într-adevăr, văzându-l așa, îți dădeai imediat seama că seamănă cu Eminescu.

Despre obligațiile sale în societate avea o concepție foarte serioasă și înaltă. Am avut prilejul să mă conving despre aceasta în vara anului 1926, când, la una din plimbările noastre, l-am întrebat de ce nu încearcă să ajungă la Universitate, având o pregătire atât de solidă.

„O catedră universitară e o însărcinare prea grea pentru mine. Dacă aș fi numit, aș vrea să-mi ocup locul cu cinste. Ar trebui să muncesc foarte mult, ca să pot fi încontinuu la înălțime. Exigentele științifice sunt mari, iar sănătatea mea e șubredă. Ar trebui să-mi jertfesc viața pentru știință”.

L-am ascultat cu atenție și am rămas cu impresia că nu spune decât ceea ce gândește și simte cu adevărat.

După aceasta, au trecut vreo zece ani. În acest timp, el a intrat în legături mai strânse cu profesorul Carol Siegel, care a predat matematicile și filosofia la Universitatea din Cernăuți și căruia Gherasim i-a tradus unele lucrări în românește. Astfel, s-a apropiat tot mai mult de viața universitară. După plecarea lui Siegel ca profesor la Graz, i s-a încredințat lui Gherasim suplینirea catedrei de istoria filosofiei.

Acum a intervenit ceea ce a prevăzut el însuși. Însărcinarea a fost prea grea pentru un caracter de felul lui, care avea ambiția absolută de a-și ocupa locul cu demnitate, care nu se mulțumea cu expediente comode, ci dorea, cu ardoare, să lumineze, să creeze.

Încordarea a întrecut puterile sale fizice, sănătatea lui n-a rezistat. Și așa s-a mutat în altă lume: în lumea odihnei și a păcii.

N. TCACIUC-ALBU

(*Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943, pp. 59, 60)

Între Eminescu și Vasile Gherasim

Nu s-a căutat înapoi cuvântul, spunând că, pentru temeinica pătrundere a viții și creației lui Eminescu, din Bucovina s-au pornit cele dintâi mărturisiri de amănunt și realele contribuții cercetătoare. Îndrituirea vine de-acolo că, pentru intelectualul bucovinean, observația se adevărește, astăzi, până într-a treia generație, eminescianismul, care, pentru moldovenii Țării de Jos, spre exemplu, este un contagios mod de visătorie, se înscrie aici caracteristică psihologică, dezbătută între conștiința istoricității (poetul întâlnindu-se alături de Voievodul de la Putna, înainte-mergătorul), nostalgia locului și rezultanta lor, din conflictul de rasă: ordinea progresului naționalist.

Însușirea de a fi mereu aproape de Eminescu se depășește pasional într-o obsesie, pe cât de nobil românească, pe atât de trudnică în povestea cercetătorilor.

Începutul îl făcu, sfătos, Stefanelli, cel ce-și amintea, cu bună socotință pentru viitor, colegialitatea lui Eminescu, elev și student la Cernăuți și-n mediul vienez. Cercetat, nu o dată, de George Bogdan-Duică, el însuși gazetar și profesor universitar, altădată, în Bucovina, Alexandru Chibici-Revneanu a promis, mereu, să fixeze pe hârtie aspectele intime ale cunoașterii poetului și un început se pare chiar că-l așternuse la lucru, precum dovedesc ciornele, mai mult desprinse din alții, păstrate în arhiva Seminarului Pedagogic din Iași.

În 1903, profesorul Radu Sbiera a publicat matricolele școlarității cernăuțene a lui Eminescu, atât pe cele de la National-Hauptschule, cât și pe cele de la K. K. Obergymnasium, întregindu-le cu câteva tradiții despre ființa fostului elev, spre regretul nostru mult mai puține decât erau, așteptate din casa unde, până de curând, trăise însuși profesorul de românească al lui Eminescu, Ion al lui Gh. Sbiera. Pe acestea le-am fi așteptat cu mult mai mult... În același an, „Almanahul literar”, tipărit de Filimon Taniac, comunica scrisori, trimise neamurilor sale de către poet și editorului, încredințate de cumnatul postum Heinrich Gareiss v. Dollitzsturm. Ele s-au continuat în al doilea almanah, pe 1905. Și când, după 1 ianuarie 1904, apăru „Junimea literară”, românismul ei, ca și-al „Semănătorului” bucureștean, căruia îi corespunde frățeste, nu pornea actul culturii întregitoare decât tot de la visul și lupta marelui inspirat. Primei generații literare „junimiste” aparține Ion Grămadă, care a dat importantului fenomen creator două întregiri bio-bibliografice, în „Societatea academică socială-literară România-Jună din Viena (1871-1911)”, Arad, 1912, și „Mihail Eminescu”, Heidelberg, 1914.

Acestea concordă cu însușirea detaliilor, care rămâneau, rămân și vor rămâne păstrate evlavios din însuși trecutul obștii cernăuțene: Aici, pe-această uliță joasă, desprinsă din calea Arcașilor, la Nr. 19, arată un deget, a sălășluit Arune Pumnul și, la el, Eminescu, între cărțile „Bibliotecii gimnasiaștilor”! Iată dărăpănata casă a lui Blanchin! Pe locurile dinspre grădina publică, parcelate astăzi, a fost toloaca, pe care cel neuitat a bătut mingea, ca toți copiii de-o seamă, uitând predania. Iată școala lui primară și, mai în deal, Liceul „Aron Pumnul”, acum optzeci de ani, K. K. Obergymnasium: între zidurile ce s-arată pe str. Regele Ferdinand, No. 75, au fost „localitățile” Hotelului „Moldavie”, unde Fanny Tardini îi îndrăgi, pe scenă, seară cu seară, vagabondajul între actori și unde, prin altă coincidență, peste mai bine de douăzeci de ani, soră-sa, Aglaea, avea să cânte și să recite neîntrecută; Doamna Drogli, și sigur că poetul numai rar a putut sta în altă parte, locuise în mai multe vile, care se păstrează și se știu

până astăzi și până la cea din urmă: în huma cimitirului de la Horecea. Tineretul amintește, pătruns, despre popasul făcut la Cernăuți de înflăcăratul de douăzeci și unu de ani, înainte de a porni la Putna (1871) pentru congresul pan-românesc și câți nu-și doresc ochilor bustul poetului, așa puținel cum era în fața Catedralei, înainte de invazia rusească, bust care, înălțat în 1930, de „Liga Culturală”, Secția Cernăuți, sub președinția lui Vasile Gherasim, acum ruginește, pierdut undeva, într-o șură putregăită de lângă Dornești.

În 1930, profesorul Leca Morariu, unul dintre cei mai minuțioși monografiști eminescieni și cu o foarte întinsă bibliografie analitică, înfăptui, cu concursul documentar al răposatului Gh. Bogdan-Duică, buletinul „Mihai Eminescu”, dedicat exclusiv eminescologiei, publicație în stil universitar (ajunsă, în prezent, la fascicula 21), neapărat trebuitoare oricărui studios special. Și cununii sunt de adăugat cercetătorii: N. Teaciu-Albu, Victor Morariu, Ilie E. Torouțiu, Aurel Vasiliu, C. Loghin. T. Bălan, D. Spănu, Traian Cantemir, Petru Iroaie, Eugen Păunel, Gr. și I. Nandriș.

Eminescianismului bucovinean se încadrează studiile, polemicile și notele lui Vasile Gherasim:

- „Eminescu în serviciul școlii”, Școala, 1921, pp. 242-246;
- „Eminescu ca optimist”, Convorbiri literare, 1922, pp. 485-503;
- „În satul Eminovicenilor”, ibidem, pp. 834-845;
- „Eminescu la Viena”, Junimea literară, pp. 374-379;
- „Familia Eminovici”, Convorbiri literare, 1923, pp. 185-188;
- „George Droglî”, Adevărul literar și artistic, 1923, No. 194, p. 4;
- „Jarăși originea lui Eminescu”, Revista Moldovei, 1923, Nr. 5, pp. 1-11;
- „Influenta lui Schopenhauer asupra lui Eminescu”, Transilvania, 1923, pp. 520-559;
- „Ipotestii lui Eminescu”, 1924;
- „Mihail Eminescu [cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea lui]”, Junimea literară, 1929, pp. 281-284;
- „Eminescu – Luceafărul”, ibidem, 1930, pp. 419-430;
- „Solemnitatea dezvelirii bustului lui Minai Eminescu la Cernăuți”, ibidem, pp. 401-410.

Meritoase fie, prin analiza critică, prin care explică pesimismul sau optimismul nemuritorului liric – și pentru aceasta el avea percepția bunului scrutător, mărită cu lecturi filosofice – fie, mai ales, prin investigările referitoare la obârșia familiei Eminescu.

Cercetările sale, începute în ziua de 5 septembrie 1922, printr-o călătorie în satul Călineștii lui Cuparencu (județul Suceava), dau rezultatul celei dintâi și, după adevăr, singurei anchete eminesciene pe teren; iar importanța lor a rămas hotărâtoare, întrucât inventarul, pe temeiul căruia, s-a ridicat arborele genealogic al poetului, atunci s-a înfăptuit, de către Gherasim, și a rămas bun informativ, prin autenticitate, în capitolul înaintașilor lui Eminescu, din sintezele biografice semnate de N. Zaharia, G. Călinescu, N. Iorga și la atâția alții.

Răsfoind migălos, în Călinești, conscripțiile pe 1816, 1857, 1859, 1911, tabelarnicul comunei dintre 1815-1851, condicele cununaților dintre 1802-1902, mitricele născuților pe 1784-1853, condicele morților, dintre 1802—1885, întrebând colateralii din obște și transcriind „din auzite”, tradiții, Vasile Gherasim a ajuns la talpa rubedeniilor lui Eminescu, începând de la răsburici Petrea și Agafia Eminovici, în acord deplin cu confesiunile poetului: „sunt viță de țaran românesc, pe care nu-l faci străin nici în ruptul capului și pace bună”.

O constatare a sa, directă, despre predispoziția spre demență a neamului Eminovici („Convorbiri literare”, An. 54, 1922, No. 11, p. 845), a fost urmărită savant până în sfârșitul concluziei clinice, în articolul „George Droglî, nepotul lui Eminescu („Sfârșitul unui calvar”)”, tipărit în „Adevărul literar și artistic”, seria III, An. IV (1923), Nr. 194, p. 6, studiu,

care, ca și cele despre vatra Eminovicienilor, se înscrie documentar în bibliografia contribuțiilor câștigate definitiv.

Privind fotografiile lui Vasile Gherasim din urmă, ne pătrunde identitatea „de poză” cu chipul lui Eminescu din adolescență: fruntea proeminent răsărită peste arcadele ochilor înaintați și zărind romantic; părul, în aceeași revărsare; maxilarul, proeminent; buzele, bogat carnoase. Este coincidență numai? Mă îndoiesc. Masca lui aduce, din întunericul multor contopiri sufletești de reverie, caracterul imprimărilor eminesciene.

Fiu de dascăl din Marginea rădăuțeană, împărțind destinul darnic de a fi Poetului următor, peste vremuri, în Cernăuți și la aceeași Alma-Mater vieneză, ucenic al lirismului său reflexiv și sub sentința unui sfârșit dinainte așteptat, el nu putea să rămână altora, ca și sieși, decât așa (A. P., *Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943, pp. 61-64).

Din jurnalul intim al lui Vasile Gherasim

27/X/1921

Două lucrări mă pasionează de o bucată de vreme: una literară, în care, în ton de istorisire, aş vorbi despre o mulțime de lucruri ce se întâmplă în juru-mi și îmi pasionează ființa mea. Atâtea observații, făcute în viață, ar putea să fie întrebuințate cu folos. Altă lucrare e științifică: „*Rolul panslavismului în istoria lumii*”. Aceste două laturi ale ființei mele se manifestă foarte adesea și anume într-un ciudat raport față de olaltă. Adesea se dă o luptă destul de aprigă între ambele aplicațiuni și când una e biruitoare, când cealaltă.

Un subiect de sonet, destul de interesant, îmi veni în minte, într-o dimineață: Paralelismul între liniile geometrice m-a făcut să mă gândesc la paralelismul între *gândire și sentiment*. Din necunoscut, ies la suprafață – și în viața noastră nu se pot întâlni niciodată – dar, odată, în necunoscut, se vor întâlni, se vor încrucișa ca și liniile paralele (*Revista Bucovinei*, Anul II, No. 2, Cernăuți, 1943, p. 64).

O dâră de lumină cosmică pe cerul Bucovinei

Născut la Marginea, în 26 noiembrie 1893, Vasile Gherasim e o dâră de lumină cosmică pe cerul Bucovinei, pe care, din păcate, nu o mai conștientizăm, pentru că până și simțurile noastre au fost abandonate în sipetul ferecat al uitării. A trăit puțin, doar până în 10 februarie 1933 (regretatul Grigore Bostan menționează ziua de 12 februarie, care a fost, de fapt, ziua înhumării). Semăna, la chip și la suflet, cu Mihai Eminescu și, aidoma Luceafărului, a ars intens, trăind în doar 39 ani de viață o adevărată eternitate. S-a format ca om de cultură, ca exeget, ca filosof, ca poet și ca prozator la Gimnaziul greco-ortodox din Suceava, pe care l-a absolvit în 1914, în 1915, spre sfârșitul anului, mergând la Viena, unde va rămâne până în 1918.

La Viena, Gherasim s-a înscris la Facultatea de litere și filosofie, dedicându-se studiilor clasice și scriind majoritatea poemelor și primele sale nuvele, pe care le va publica mai târziu.

Întors la Cernăuți, în 1919, funcționează ca bibliotecar al Universității (1919-1921) și ca profesor de filosofie la Liceul „Aron Pumnul”, la Școala Normală de băieți și la Liceul nr. 4. Profesor titular la Catedra de Istoria filosofiei, al cărei profesor suplinitor fusese din 1927, ajunge mult prea târziu pentru el, în 1932.

Ca poet, Vasile Gherasim, „pribeagul suflet (care) trimite nostalgii”, „vrea parcă-o rugăciune să șoptească” pentru a mărturisi, cu o incredibilă neostenire („puterea uriașă-a renvierii”), că „iubește-adânc viața nesfârșită”, chiar dacă, în jurul său, „vreme ne-implinită se scurge tot mai multă”, „și tu, trudite suflet, cauți pace / Zadarnic pribegind prin spații goale, / În tine însuși cearcă-a te întoarce / Și vei afla tămăduiri de boale”.

În poemele sale, Vasile Gherasim și recrează identitățile și dialoghează, deși, „simțind adânc, nu-ți trebuie cuvinte”, deși el cunoaște conturul păsării și conturul zborului, deși e înzestrat cu memorie („Mi-aduc aminte: / Sufletu-mi trăia când s-a născut Hristos”) și poate mărturisi veacurilor: „E-atâta liniște în lume / Că-mi vine-a crede că acum se naște Dumnezeu. / Și-i ger / Și stelele lucesc”. Pentru mărturisire, el nu are nevoie de cuvinte (și Iulian Vesper avea să susțină că tăcerea este cel mai desăvârșit poem), ci doar de „clipa cea cu-adevărat trăită”, care desigur că-i „mai presus de seaca veșnicie”, clipa iubirii ca o întoarcere a păsărilor călătoare sau ca o trecere a mugurilor în floare (aluzie cât se poate de străvezie și de legitimă la un filosof ca Vasile Gherasim la Argimpassa, la mitologica trecere a zăpezii în iarbă), clipa mai presus de eternitate („Să cadă-n nopți cu lună oricât o vrea doar bruma! / Ce schimbă-aceasta oare în rostul mării vieți?), clipa învăluirii în singurătate ca într-un „mormânt al voioșiei”, singurătatea lui Gherasim însemnând, în fond, revenirea în acel „cândva am fost sferici și pe deplin fericiți” care consacră mitul androgenului.

Vasile Gherasim, poetul, este un „dor fără margini”, o pasăre cu o aripă în iarbă și cu cealaltă în cer, numai că „pasărea măiastră zburat-a într-o seară / Spre locuri unde este mai multă primăvară”, iar Bucovina spiritului s-a făcut arbore, „iar arborele-n urmă rămase părăsit / Și-n bezna cea opacă pustiu și desfrunzit”.

Și-au trecut zece ani de altfel de singurătate, cea în care nu ne-am inițiat prin opera lui Vasile Gherasim, o singurătate cenușie, ostilă, fărâmițată deja de începuturile demente ale altui măcel planetar, iar Constantin Loghin, veșnicul înfometat de memorie, a scrijelit pe cremenea cerului („Albastru-i cerul și-nghețat / Și stele strălucesc pe el ca niște ochi de lup în noapte”, observa Gherasim) această frumoasă poveste („Era și-atuncea noapte: eu stăteam / Ca și acuma și priveam / La cerul nesfârșit și rece ca de gheață. / Simțeam că-n adâncimea sufletului meu / Străbate Dumnezeu) o primă și ultimă exegeză despre opera lirică a lui Vasile Gherasim.

Și n-a mai urmat nimic, poetul din Marginea fiind pe deplin uitat chiar și în satul natal. Eminescologii îl citează, mai ales pe baza citatelor folosite de George Călinescu, fără să știe prea multe despre opera lui Vasile Gherasim și despre potrivniciile exaltate și grobian devastatoare ale lui Leca Morariu, care nu putea admite ca un om cu talent să-i dărâme șabloanele făloase despre proprietatea lui pseudo-eminescianistă.

Fără îndoială, Vasile Gherasim este și un eminescianist, nu doar un eminescolog, dar eminescianismul lui nu înseamnă epigonism, ci o stranie înrudire spirituală (cele două paralele, la care face referire în jurnalul său, care, undeva, în necunoscut, se vor întâlni), o înrudire de concepții și atitudini filosofice (o reciprocitate „purusha”, deci o complementaritate lumină-umbră), care nu au fost niciodată versificate, ci s-a așteptat conturarea poemului, care, prin condeiele lor, au primit dreptul la viață. O interesantă bătălie cu Timpul se duce în lirica lui Vasile Gherasim, care-i refuză violențele, inclusiv pe cea finală, el fiind un veșnic și neobosit căutător de lumină, pe care o și descoperă, de fiecare dată prometeic, în frunză, în floare, în boarea de vânt, în apă, în cer, în calma rostogolire a anotimpurilor, în dragoste. Exisă, în poezia lui, și vagi tentații ale impresionismului german, inclusiv tema morții („De ce te-nvălu în singurătate / Și-n ea îți sapi mormântul voioșiei” sau „Cortina cea de neguri în jos este lăsată, / Iar Timpul pune-n scenă o piesă cu mult fast. / Culisele se mută în plan adânc și vast / Căci în curând începe stagiunea anunțată”), dar pe care Vasile Gherasim le conservă doar ca tentații, desfășurând în jurul și în contra lui un pictural desăvârșit, păstos și solemn, care ba urcă în incantații, ba în simfonii elaborate. Pictural și

muzical, în orizontul cuvintelor, înseamnă, împreună cu acest orizont, însuși inefabilul, sufletul liric al lui Vasile Gherasim fiind o misterioasă vecernie, o închinare de seară sau de cumpănă a nopții, când arborele vieții, cu rădăcinile în cer, își leagă înflorescențele și fructele pe deasupra vremurilor.

Căci, așa cum mărturisea Vasile Gherasim, într-un alt memorabil poem al său, atunci când ești căutător de lumină, „Te simți atât de-aproape de-orice floare / Că-ți vine să-mpletești cununi de spini, / Pe frunte să le pui ca să-ți alini / Nestinsă-a creierului tău dogoare. // Răsună-n cer și pe pământ chemarea / Spre-o nouă viață. Inimă, tresari / Zvâcnind de-un val de sânge-nfierbântat? // În lume Dumnezeu a înviat / Să se arate sufletelor mari. / Fii tare, dar, și-așteaptă-i înălțarea!”.

Ion DRĂGUȘANUL

Bibliografia scrierilor lui V. Gherasim

a) Filosofice:

1. *Din problemele istoriei filosofiei*, Extras din „Codrul Cosminului”, IV, 1, 1927, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
2. *Filosofia istoriei lui A. D. Xenopol*, Extras din „Codrul Cosminului”, IV, 1, 1927, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
3. *Sistemul energiilor conștiente*, Extras din revista „Junimea literară”, XVII, 1928, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
4. *Etnicul în filosofie (Spre o filosofie românească)*, Extras din „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, iulie 1928.
5. *Spre o nouă orientare în filosofie, Filosofia vieții*, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
6. *Filosofia dinamismului vital a lui V. Pârvan*, Extras din „Junimea literară”, XVIII, 1929.
7. *Concepția istorică a lui N. Iorga*, Extras din „Codrul Cosminului”, VII, 1931, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1931.
8. *Eurasia spirituală, studiu de filosofie comparată*, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1931.
9. *Rolul frumosului în poezia lui A. Schopenhauer*, „Junimea literară”, a. XXI, No. 7-12, 1932.
10. *Filosofia lui Carl Siegel*, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1927.
11. *Die Bedeutung der Affektenlehre Spinozas*, Extras din „Spinoza-Festschrift”, Verlag Winter, Heidelberg, 1932.
12. *Activismul lui Spinoza*, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
13. *Die Grundlagen der rumanischen Philosophie*, Extras din „Archiv für Philosophie und Soziologie” herausg. von Ludwig Stein, Carl Heymanns Verlag, Berlin, Bd XXXI, Heft 3-4.

b) Istorice-literare:

1. *Alexandru Vlahuță, ca om și poet*, Sept. 1920, Cernăuți.
2. *Caragiale idealist*, Extras din „Convorbiri literare”, No. 7-8, 1923, București.
3. *Ipozeștiu lui Eminescu*, Extras din „Calendarul poporului bucovinean” pe 1925, Cernăuți, Tip. Mitr. Silvestru, 1924.

4. *F. M. Dostojevsky (1821-1881)*, Sonderabdruck vom „Czemowitzer Morgenblatt“, Cernăuți, H. Czopp, 1926.
5. *A. Strindberg als Künstler und Philosoph*, Cernăuți, Verlag Eminescu, 1927.
6. *Henrieta Sachelarie, Pesimismul lui Eminescu* (recenzie), Extras din „Revista filologică”, II, 1928, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
7. *Alexandru Vlahuță, poetul onestității*, Extras din „Junimea literară”, XVII, No. 7-12, 1928.
8. *Modernismul în literatura română*, Extras din „Junimea literară”, XVII, 1928, Cernăuți, „Glasul Bucovinei”, 1928.
9. *Moderne rumanische Erzähler (eine theoretische Grundlegung)*, Cernăuți, Eminescu, 1928.
10. *Concepția vieții în poeziile lui Alecsandri*, Extras din „Junimea literară”, XX, No. 1-4, 1931.
11. *Un poet bucovinean: Ioan Croitor (1892-1918)*, „Poporul”, Cernăuți, 3 dec. 1922.
12. *Caragiale plagiat?*, „Poporul”, Cernăuți, 28 nov. 1922.
13. *Familia Eminovici*, „Convorbiri literare”, a. LV, No. 2, febr. 1923). (*Câteva precizări cu privire la originea lui M. Eminescu*) și în „Poporul”, No. 34, 1923.
14. *August Strindberg (1849-1912), contribuție la psihologia pesimismului*, „Poporul”, No. 33, 1923.
15. *Mihail Sadoveanu (foi rupte din „însemnările unui critic”)*, „Poporul”, No. 41, 42 și 43 din 1923.
16. *Și Eminescu – câmp de bătaie (metode și concepții)*, „Poporul”, No. 44, 1923.
17. *Ce înseamnă Caragiale pentru literatura noastră*, „Poporul”, No. 46 și 47, 1923.
18. *Un pesimist rus: Anton Cehov*, „Spectatorul”, I, No. 4, Cernăuți, 1927.
19. *F. M. Dostojewski (1821-1881)*, „Spectatorul”, I, No. 7, 1927.
20. *Henryk Ibsen (1828-1906)*, „Spectatorul”, I, No. 19, 1928.
21. *Mihail Eminescu (cu prilejul împlinirii a 40 ani de la moartea lui)*, „Junimea literară”, XVIII, 1929, No. 9-12.
22. *În satul Eminovicienilor*, „Convorbiri literare”, LIV, No. 11, 1922.
23. *Eminescu la Viena*, „Junimea literară”, XII, No. 10-11, 1923.
24. *Ioan Slavici*, „Calendarul Poporului”, 1926, Cernăuți.
25. *Alecsandri și Eminescu*, „Calendarul Poporului”, 1931.
26. *Influențele Orientului asupra literaturii noastre*, „Gazeta Poporului”, II, No. 47-48, 1926.
27. *Gerhart Hauptmann*, „Spectatorul”, II, No. 5, 1928.
28. *Eminescu – Luceafărul*, conferință festivă, „Junimea literară”, XIX, No. 9-12, 1930.
29. *Eminescu ca optimist*, „Convorbiri literare”, LIV, No. 6-7.
30. *Influența lui Schopenhauer asupra lui Eminescu*, „Transilvania”, LIV, No. 10-12.
31. *George Drogli, nepotul lui Eminescu*, „Adevărul Literar”, Seria III, IV, No. 149, 14/X, 1923.
32. *Pentru un muzeu „Mihail Eminescu” la Ipotești lângă Botoșani*, „Cultura Poporului”, IV, No. 43, 1924.

c) **Pedagogice:**

1. *Temeiurile și perspectivele educației în școala secundară*, Extras din „Școala”, VII (1922), Cernăuți, 1922.
2. *Filosoful V. Conta ca pedagog*, „Școala”, VII, 1922.
3. Alte articole pedagogice, în „Școala”, VI, 1921, VII, 1922, VII 1923.

4. *Goethe ca pedagog*, „Voința școalei”, Cernăuți, X, No. 9, 1932.

d) Literare:

Nuvele:

1. *Emaus*, „Junimea literară”, XVIII, No. 9-12, 1929.
2. *Noaptea învierii*, „Poporul”, No. 89/90, 1927.
3. *În spre soare*, Extras din „Junimea literară”, XVIII, No. 1-4, Cernăuți, 1929.
4. *Orfanul*, „Junimea literară”, XX, No. 5-8, 1931.
5. *Turnul din Soroceni*, „Junimea literară”, XIX, No. 5-8, 1930.
6. *A fost odată*, „Gazeta Poporului”, Cernăuți, I, No. 4, 1925.
1. *Sonata necunoscutului*, „Gazeta Poporului”, II, Nr. 34-35, 1926.
8. *Piatra încercărilor*, „Poporul”, V, No. 70, 1924.
9. *O călătorie ciudată*, „Poporul”, VI, 83-84, 1926.

Poezii (nepublicate în acest volum):

1. *Sborul*, „Poporul”, V, No. 70, 1924.
2. *Focul*, „Poporul”, VI, No. 83-84, 1926.
3. *Măiestrei*, „Poporul”, II, No. 22, 1921.
4. *Sonet*
5. *Toamna*
6. *Frunză-n furtună*
7. *Chemare*
8. *Furtuna sufletului meu*

e) Diverse:

1. *Cursuri pentru cultivarea poporului*, „Cugetări”, Cernăuți, 1 febr. 1920.
2. *Raiul pe pământ*, „Cugetări”, Cernăuți, 1 martie 1920.
3. *La sfârșitul unei stagiuni (Teatrul Național din Cernăuți)*, „Poporul”, No. 89/90, 1927.
4. Texte mărginene, cu E. Herzog în „Junimea literară”, 1924.
5. *Cam o sută de ani de teatru românesc*, „Cultura Poporului”, No. 34, 1923.
6. E. Herzog și V. Gherasim : *Glosarul dialectului mărginean*, „Codrul Cosminului” vol I-V și VII (incomplet).

Afară de acestea, a mai scris articole de ziar, epigrame, cronici culturale, teatrale etc.

Adaos:

V. Gherasim –Paul Jelescu, trei poeme muzicale pe poeziile:
Durerile mele sunt stânci de granit
Frunzele căzut-au
Vântul și dorul.

Cuprins

Constantin Loghin: Vasile Gherasim

Note biografice: Vasile Gherasim

Muzei mele
Simțiri de primăvară
Gândirea
Te-ai dus
Odată și acum
Primăvara
Lăcrimioarele
Iadul
Unde?
Stânca
Schimbări
Sunt om
Ochii tăi
Fără liman
Învie, suflete!
Se naște Dumnezeu
Adesea-n ochii tăi mă uit
Albina și eu
Mărturisiri
Înalții zei
Îndoiala
Stropul
Septembrie
E vară
Într-un amurg
Sfârșit de toamnă
Tresăriri de primăvară
Pastelul muncii
Imnul arcașilor
Eu și voi
Durerile mele
Al vieții mele soare
Rămâi, codrule, cu bine
Trandafirii
Vântul și dorul
Simfonie rimată
Mai
Fericire și durere
Povestea ce nu pot s-o ascult
Rămâi cu bine
Vorbe, vorbe, vorbe
Devenire
Mi-aduc aminte
Mare
Eu

Dorul de viață
Sonet
Iarnă
Către Poezis
Lacrimile tale
Pastel tomonic
Fiorul veșniciei
În ceață
Vreau
Vecernie
Pastel de toamnă
Primăvară
Purusha
Ultima poezie

Alte poeme:
Sonet
Metamorfoză

Orest Gherasim: Vasile Gherasim, la Viena

Din jurnalul intim al lui Vasile Gherasim

N. Tcaciuc-Albu: Vasile Gherasim, omul

A. P.: Între Eminescu și Vasile Gherasim

Din jurnalul intim al lui Vasile Gherasim

Ion Drăgușanul: O dâră de lumină cosmică pe cerul Bucovinei

Bibliografia scrierilor lui V. Gherasim